

KADIN

25 KASIM 2018 ÖZEL SAYISI

DERGİSİ

BU SAYIDA

2

MERHABA
Gülistan Atasoy

ARAÇSALLAŞAN ŞİDDET
Betül Taşar

4

6

**YENİ BİR KRİZİN
EŞİĞİNDE KRİZ KADIN
İSTİHDAMI İLİŞKİSİ
ÜZERİNE...**
Dr. Öğr. Üyesi Özge İzdeş

**HAYAT PAHALILIĞI ve
KADIN EMEKÇİLER**
Gönül Kural

13

18

DAYANIŞMANIN GÜCÜ
Fatma Koçyiğit

**BARIŞ İNSAN HAKLARI
İLE DOĞRUDAN
BAĞLANTILI BİR
KOŞULLAR BÜTÜNÜDÜR**
Rozerin Çatak

20

26

**TÜRKİYE'DE MÜLTECİ
KADINLAR**
Cahide Sarı

**ADALET ARAYIŞIMIZ
3. YILINDA**
Mehtap Sakinci Coşgun

32

34

**SAHNE TOZU YUTAN
KADINLAR**
Hülya Eryetli

**RÖPORTAJ
FLORMAR İŞÇİLERİ:
İŞ, EKMEK, HAK
HER ŞEY GÜZEL OLACAK**
Eylem Bahadır
Ayla Aktürk

38

**KİTAP
SERBEST BÖLGEDE
KADIN OLMAK
BİR KADIN GREVİ**
Yazar: Feryal Saygılıgil
Ayşe Noyan Koluman

44

**PORTRE
Mücadeleye Adanmış
Bir Ömür: DİLEK
ÖLÜMSÜZDÜR!**
Hatayi Demir

46

KRİZİN SOSYAL POLİTİKASINDAN KADINLARIN PAYINA DÜŞEN

Aylin Akçay

10

15

SIRA KARMA EĞİTİME GELDİ

Doç. Dr. Fevziye Sayılan

KREŞ KAMPANYASININ SIRASI MI?

Banu Aykaç

22

30

EM BİTENÊ Lİ CEM WE Dİ EWLEHİYÊ DE NE

Narîn Gezgor

KESK KADIN DERGİSİ
Kasım 2018 | Sayı 8

Sahibi
Aysun Gezen

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü
Gülistan Atasoy Tekdemir

Yönetim Yeri
Selanik 2 Caddesi No:44/1
Kızılay / Ankara / Türkiye
Tel: (0312) 436 71 11
Faks: (0312) 436 74 70
Web: www.kesk.org.tr
E-mail: kesk@kesk.org.tr

Grafik Tasarım ve Uygulaması
Gülüzar Ünver

Basım Yeri
Hermes Ofset Büyük sanayi
1. cadde No:105
İskitler / Ankara
Tel: 0312 384 34 32

Basım Adedi
5.000

Basım Tarihi
Kasım 2018

MERHABA

Gülistan Atasoy

KESK Kadın Sekreteri

Otoriterlik, tek adamlığa geçiş, kalıcılaşan OHAL ve KHK'leriyle yeni rejim, güvencesizlik, parçalı istihdam, kayıt dışılık, dinci gericilik, çocuk istismarı, erkek-devlet şiddeti, savaş, göç, yoksulluk, ekonomik kriz... Uzayıp giden listede birbiriyle bağlantılı bu sorunlar yığını arasında kadın kimliğimizle nasıl etkilendiğimiz ve nasıl başa çıkabileceğimiz sorusu da epeyce önem kazanıyor. Eşitsizlikler ve krizler sistemi diye adlandırabileceğimiz kapitalizmin kaçınılmaz süreçlerinden geçerken biz kadınların söyleyecekleri de günden güne artıyor.

İki yıllık OHAL süresince yapılan yasal düzenlemelerin gerekçesi olarak sunulan ve siyasal iktidar tarafından topluma sürekli olarak pompalanan merkezî bir yönetim modeliyle istikrarın yakalanacağı ve güçlü devlet olunabileceği tezi yaşanan ekonomik krizle birlikte çökmüş oldu. Bu nedenle içinden geçtiğimiz krizi kapitalizmin yapısal krizlerinden biri olarak tespit etmenin yanı sıra 16 yıllık AKP hükümetlerinin üretimden yoksun dışa bağımlı ekonomik tercihlerinin, kamu kaynaklarında hız kesmeden devam eden özelleş-

tirmelerin, savaşa akıtılan kaynakların, güvencesizliği temel istihdam biçim haline getirme çabasının ve kayırmacı ekonomik politikalarının bu krizi derinleştiren temel etkenler olduğunu da belirtmek durumundayız.

Devletin hem patriarkal hem kapitalist çıkarları temsil eden oldukça etkili bir aygıt olduğunu düşündüğümüzde içerisinden geçtiğimiz ekonomik ve siyasal krizin en çok kadınları etkileyeceğini söylemek gerekiyor. Hükümetler tarafından kriz reçetesi olarak sunulan tasarruf tedbirlerinin ve ekonomik daralmanın hesabı ilk başta kadın emekçilere kesilir. İlk işten çıkarılanlar her daim

kadınlar olur. Kadın işsizliği ve yoksulluğu artar. Eve bağlılık artacağı için ev içi sömürü ve şiddet artar. Eğitim ve sağlık başta olmak üzere kamusal hizmetlere erişim azalır.

OHAL sürecinde epeyce tanık olduğumuz şekliyle her fırsatta kadın kazanımlarını hedef alan AKP hükümeti yeni yasal düzenlemeyle nafaka hakkına süre kısıtlılığı getirerek çoğunlukla şiddet gördükleri için boşanmak isteyen kadınları evliliği sürdürmekle ekonomik yoksulluk arasında tercihe zorlamak istemektedir. Bu süreçte karma eğitimin sonlandırmasına yönelik düzenlemelerin hayata geçirilmesinin, kamuda esnek çalışmaya geçiş hazırlıklarının da tesadüften ibaret olmadığını biliyoruz. Her fırsatta kadın kazanımlarına saldıran siyasal iktidar kadınları yoksullaştırıp güvencesiz kılarak erkeğe, aileye ve devlete daha fazla bağımlı kılmayı hedefliyor. Uzun süredir kalkınma hedefli programlarda yazılıp çizilen kadın istihdamını arttırma stratejilerinin arka planında kadınları güvencesiz istihdama mecbur bırakarak sermaye maliyetlerini düşürmenin amaçlandığını söylüyoruz. Nitekim ekonomik kriz nedeniyle revize edilerek açıklanan yeni ekonomik programda niyet açıkça ortaya çıkmıştır. Kamuda esnek çalışma modelinin hayata geçirileceği belirtilen programda emekçileri güvencesizliğe bir adım daha itme çabası-

na girilmiştir. Sermaye açısından kadın emeği, esnekliğin hayata geçilmesi açısından "nimet" değerindedir. Bu nedenle de güvencesiz çalışma biçimine kadınlara yüklenen toplumsal roller üzerinden meşruiyet kazandırılmak isteniyor.

Toplumu dinselleştirme çabasının kadın bedenine saldırıyla gerçekleştiği, savaş söylemlerinin kadın bedeni üzerinden güçlendirildiği, istihdamın kadın emeği üzerinden güvencesizleştirildiği, nüfus politikalarının kadın bedeninin denetimiyle sağlandığı bir cinsiyet rejimi oluşturuluyor. Biz kadınların ekonomik, siyasal, sosyal ve toplumsal şiddetin sıradanlaştığı bu rejimin görünmezi olmayı, kabul etmesi isteniyor.

Peki biz kadınlar bu dayatmaları ve kimliksizleşmeyi kabul edecek miyiz? Elbette ki hayır. Sesimizi ve isyanımızı çoğaltmak, dayanışmayı büyütme, sözümüzü örgütlemek için evde, işte, mahallede, sokakta temas kurduğumuz her kadınla mücadeleyi büyütmeye çalışacağız. Bizleri yoksulluğa, şiddete, yalnızlığa ve çaresizliğe mahkûm etmek isteyen erkek egemenliğine karşı eşitlik ve özgürlük mücadelesini kararlılıkla sürdürmeye devam edeceğiz.

ARAÇSALLAŞAN ŞİDDET

Betül Taşar

ESM Ankara 1 No' lu Şube Kadın Sekreteri

Bu yılki Nobel Barış Ödülü farklı ülkelerde, farklı yollarla da olsa hayatlarını şiddetle mücadele-ye adanmış iki isme verildi: Bunlardan ilki Nadia Murat; IŞİD'in elinde iki sene esir kalmış, kurtulduktan sonra da Ezidi Katliamı'nın sesi olmuş bir isim. Diğer ödül sahibi Denis Mukwege ise Demokratik Kongo Cumhuriyeti'nde hastane açmış bir jinekolog; cinsel şiddete maruz kalmış kadınları tedavi ediyor. Biz bugün Nadia ekseninde şiddet üzerine konuşacağız.

Nadia Murat'ın aldığı ödüle ilişkin yorumların bir kısmını incelediğimizde; etnik kimliğinin öne çı-

karılması, aslında hayatı boyunca maruz kaldığı ayrımcılığı tekrarlamak anlamına geliyor... Alevi başbakan, gey müdür, trans eğitimci v.s. toplumun ataerkinden gelen kabul normlarını zorlayan tanımlamaları kullanırken; bazen görünmez kılınan nitelikler öne çıkarılmak istenir, çoğunlukla ise farklılıkların vurgulanıp küfür gibi kullanılması ile toplumun öfkesinin nabızı tutulur. Bir diğer üzerinde düşünülmesi gereken konu ise, Murat'ın seks köleliği geçmişine yapılan vurgu. Ödül sonrasında haber sitelerinin birinde "Seks Kölesi Mutluluğu Avrupa'da Buldu" şeklindeki ilgi çekici haber başlığı ile Murat'ın hayatının en

mutlu günleri haber edilirken hayatının en karanlık zamanlarına atıf yapılmakta... Buradaki seks köleliği vurgusu, kadına şiddetin haberlerde normalleştirilmesine/önemsizleştirilmesine dair binlerce örnekten sadece biri. Medyada şiddet haberlerini yaparken şiddet romantize edilmeden, mağdurun yaşadığı olayın asıl sorumlusu olduğu izlenimini yaratmayan bir dil kullanmaya özen gösterilmeli. Bu haberi yapan kişinin asgari insani değerleri gözeterek tekrar düşünmesini umuyorum. Yine de, aşağıda da açıklayacağım gibi, şiddeti normalleştiren bir dil kullanmanın sebebinin çok daha derinlerde yattığının ve şiddetin şiddeti doğuran etmenler ortadan kalkmadan yok olmayacağını farkındayım.

Çünkü sadece şiddete karşı olmakla veya bunu dile getirmekle şiddeti hayatımızdan çıkartmıyoruz. Şiddet bir sonuçtur. Bizi bu sonuca götüren nedenlere bakmak gerekecek: İktidar ilişkisinin kurulduğu her yerde, iktidarı kuranın diğerlerini baskı altında tutma araçlarından biridir şiddet. Bu sebeptendir ki; devlet-toplum, erkek-kadın, patron-çalışan, abi-kardeş vs. iktidar ilişkisi kurulan her durumda gözlemlenir. Erk sahibi bu durumunu koruma, sürdürme isteği ile korku salıp şiddet uygulayarak aslında şiddetin tekrarlanacağı korkusu ile dizginleri elde tutmaya çalışmaktadır.

O zaman klişe söylem ile "Şiddetin derinlerine inmeye çalışalım" yani, altında yatan psikolojiye bakmaya çalışalım. Okumakta olduğum ve geç tanıştığım Sevgi Soysal'ın Şafak isimli kitabından alıntı yapacağım: "Haksızlar çabuk öfkelenir." Çevrenizde görmüşsünüzdür incir çekirdeğini doldurmayacak gerekçelerle öfkelenip çingar çıkaranları. Orantısız öfkeleri haksızlıklarını örtme gayretlerinden gelir. Daha makro baktığımızda ise iktidar; çalışma koşullarının düzeltilmesini isteyen havalimanı işçisini, Cargill işçisini, Flormar işçisini ve daha niceğini, adalet arayan Somalı Aileleri, Cumartesi Annelerini, tutuklu gazetecileri, tutuklu öğrencileri, tutuklu siyasetçileri hem öfkesiyle ezer hem de ezerken öfkesine kılıf bulmak için onları kriminalize eder. Böylelikle toplumun gerçekleri görmesi engellenerek, haksızlığa karşı yan yana gelmelerinin önü alınır. İktidarın öfkesinin öznesi herhangi bir kişi veya topluluğa yaklaşan, destek veren herkes terörist olarak gösterilir. Aksi halde bir avuç zengin ve onun çevresinde konumlanmış rant çevresi mevcudiyetini koruyamaz.

Hal böyleyken; sistemin bize sunduğu küçük iktidar alanlarımızda öğrendiğimiz ezberleri tekrarlamanın ötesine geçmeliyiz. En kıymetlilerimiz en zorlu bedelleri verirken yapabileceğimiz daha çok şey olmalı. Gücü elinde bulunduranların söyledikleri her sözü doğru tartmalı, mağduriyetler çemberine sokulmaya çalışılan bizler mümkün olan en geniş çeperde ortaklaşp hak mücadelesini ileriye götürmenin yollarını bulmalıyız. Bazen sosyal medyada yükselen bir tepki bile iktidarı geri atmaya zorlayabiliyor. Mücadele yürütecek o kadar yığınla miras toplumsal sorun var omuzlarımıza binen. Sorunların çözüm araçlarından biri siyasal mücadeledir elbette. Siyasal mücadelenin tüm mücadele alanlarını kapsadığını gözeterek emek alanından mücadelemizle bütünlüklü kavganın farklı özneleri olduğumuzu biliyoruz. Hayatı daha yaşanılır kılmak için şiddetle mücadelede olmazsa olmazlarımızdan biri olacak. Bizim rüzgarımız çiçek tohumları taşıyın yarınlara...

Yeni Bir Krizin Eşiğinde **KRİZ KADIN** İstihdamı İlişkisi Üzerine...

Dr. Öğr. Üyesi Özge İzdeş

İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu

Krizin yükünü kimin çektiği sorusunun, yani yaşam koşullarının bozulması ve zorlaşması açısından bakıldığında krizin maliyetine kimin katıldığı sorusunun kuşkusuz sınıfsal bir yanıtı var. Zira emeğiyle yaşayan, sabit gelirli bir aile açısından ekonomik kriz en hafif atlatılması halinde dahi enflasyon karşısında gelirlerinin erimesi ve alım güçlerinin düşmesi anlamına geliyor. Enflasyonun olumsuz etkisinin üstüne, mali disiplin politikaları kapsamında eklenen yeni vergiler ve kamu harcamalarının kısılması ise krizin hane bütçesini zorlayan ek yükler. Kriz dönemlerinde işlerini koruyabilenler ise işsizlik tehdidinin etkisiyle: ücretsiz izinler, eksik istihdamın artması, ücret kesintileri, verimlilik artışı beklentisi ile artan iş yükü gibi işverenlerin maliyet kısıma tedbirleri kapsamında çalışma koşullarında yapacakları tüm düzenlemelere katlanmak zorunda kalırlar. Bir adım sonrası ise işini kaybetmek ve kriz dışında da yüksek işsizlik sorunu olan bir ülkede işsizler ordusuna katılmaktır. Krizin maliyetinin bölüşümü sınıfsal olarak eşit olmadığı gibi aynı sınıfa ya da gelir grubuna mensup kadınlar ve erkekler arasında da eşit değil. Ev içi cinsiyetçi işbölümü sonucu ağırlıkla kadınların sorumluluğu olan ücretsiz çalışma ve işgücü piyasasında cinsiyet ayrımcılığı kriz dönemlerinde iki cinsin nasıl etkileneceğine dair farklı dinamikler ortaya koyuyor. Kriz dönemlerinde işverenlerin maliyetleri düşürmenin yollarını araması hane gelirini etkilemekle beraber ücretli-ücretsiz çalışma yükünü de belirler. Sonuç ise gelir bölüşümünde yaşanan

sınıfsal kaybın cinsiyet eşitsizliği ile derinleşmesidir. Zira cinsiyet eşitsizliğini sömürmenin de sınıflar arasında hiyerarşik bir yapısı var. Herhangi bir ekonomik krizde bahsi geçen farklı seviyelerdeki etkilenme senaryoları karşısında kadınların nasıl etkilendikleri ve dönüşüme nasıl cevap verdiklerini ortaya çıkan tipik eğilimler düzeyinde özetlersek:

Kadınların işgücüne katılımına etkisi

Kriz döneminde işsizliğin artması ve hane gelirinin düşmesi sonucu kadınların işgücüne katılımlarını belirleyen iki farklı dinamik oluşabilir, bir krizde iki dinamiğin eş anlı yaşanması mümkündür.

- i) Kadınlar hane gelirinde düşüş nedeniyle, aile bütçesine katkı amacıyla ya da ailenin geçimini sağlamak için iş gücüne katılırlar. Bu durum, yazında ek işçi kavramıyla açıklanır.
- ii) Kadınlar artan işsizlik ile beraber iş bulma ümitlerini kaybederek iş aramayı bırakır, hane refahının korunması için önemi artan ev içi ücretsiz çalışma sorumluluklarına geri dönerler. Cinsiyetçi işbölümü nedeniyle, kadınlar hem işte hem de evde, çifte çalışma yükü altındadır. Erişilebilir bakım hizmetlerinin bulunmaması, işsizlik sigortası uygulamasının yetersizliği gibi nedenlerle kadınların uzun süre iş aramayı sürdürmeleri güçtür. İş bulma ümidini erkeklere göre daha çabuk kay-

bederek hane gelirinin düşmesiyle artan ev içi iş yüküne yönelmekte ve ücretli çalışmak istemelerine karşın işgücünün dışına düşerek resmi işsizlik rakamlarının dışına düşmektedirler. İş aramayı bırakmakla birlikte iş olsa çalışmak isteyenler yazında ümidi kırık işçiler olarak tarif edilir.

Türkiye'nin geçmiş krizlerinde bu iki etkinin de ortaya çıktığı görülmüştür. En son yaşanan 2008-2009 krizinde erkek işçiler için istihdam olanakları azalırken, kadınların hane gelirindeki kaybı kapatmak üzere işgücüne ek işçiler olarak katılmışlardır. İlkaracan (2013), 2008 krizinde, aile reisinin işsiz kalması riskinin kadının işgücüne katılması olasılığını arttırdığını ortaya koymaktadır.

Öte yandan 2008-2009 kadınların erkekler yerine istihdam edilmesi, diğer bir deyişle ikame edilmesi bu dönem kadınların işgücüne katılımını yüzde 12,6 oranında arttırmış, iş bulma beklentisinin görece olarak artması ümidi kırık işsizlerin payını azaltmıştır.

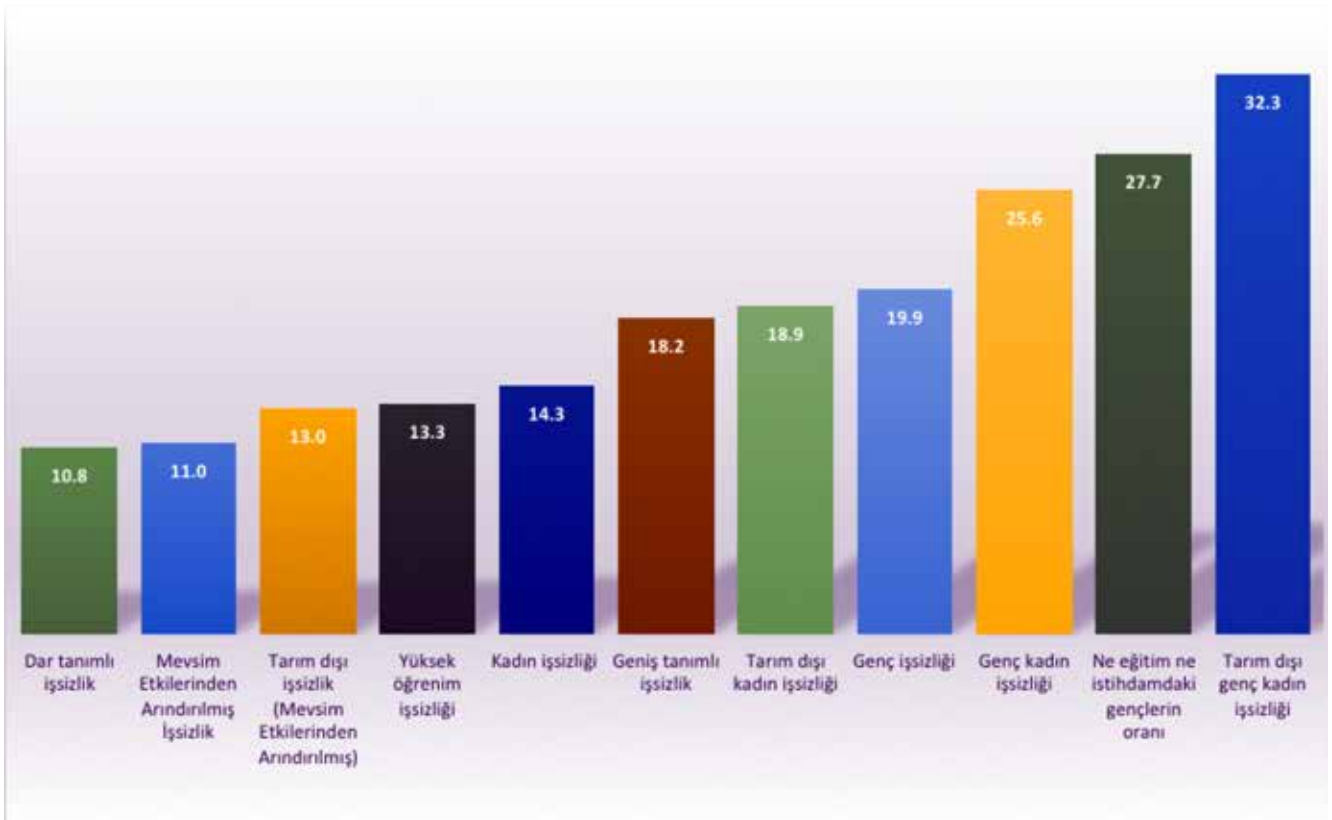
Kadın-erkek istihdam ve işsizliğine etkisi

Kriz döneminin geniş kitleler açısından en yakıcı

sonucu artan işsizlik. 2000'ler sonrasında dünya genelinde ama Türkiye'de özellikle önemli bir sorun olan büyüme dönemlerinde dahi yüksek seyreden işsizlik sorunu, kriz ile birlikte derinleşen bir probleme dönüşmekte. İşverenlerin işgücü talebi genel olarak azalırken bir yandan da maliyetleri düşürme eğilimi ortaya çıkıyor. Bu durumda kadın ve erkek ayrımında işsizlik ve istihdam dağılımını krizin yapısına ve işverenlerin eğilimlerine göre şekillendiriyor.

Birinci eğilim: Eğer kriz özellikle bazı sektörleri daha ağır etkiliyorsa, işsizlik açısından belirleyici olan, krizden en çok etkilenen sektörlerde kadınların mı yoksa erkeklerin mi ağırlıklı olarak istihdam edildiğidir. Kadın işleri ve erkek işlerinin büyük oranda ayrıştığı Türkiye gibi katmanlı işgücü piyasalarında krizlerin hangi sektörleri vurduğu önem kazanır.

İkinci eğilim: Karma işyerlerinde, erkek egemen bakış açısının da etkisiyle "ev geçindiren" erkeğin işine son vermenin daha zor kabul edilmesi, kadınların daha kolay gözden çıkarılmasını sıklıkla beraberinde getirir. Kadınların görece daha az deneyimli olması, nitelsiz işgücü olarak kullanılmasının yaygın olması, kriz dönemlerinde iş-

ten çıkarılıp genişleme dönemlerinde yeniden işe alınabilecek bir işgücü rezervi gibi kullanılmalarına neden olur.

Üçüncü eğilim: İşgücü maliyetlerini düşürmek isteyen işverenlerin, tam zamanlı, sigortalı erkek işçiler yerine daha düşük ücret ile, esnek çalışma koşullarında çalışmayı kabul edecek pazarlık payı düşük kadın işçileri çalıştırmayı tercih etmesidir. Bu durumda bozulan çalışma koşullarıyla eş anlı olarak kadın işgücü erkek işgücünü ikame eder.

2008-2009 krizinde çalışma koşullarının esnekleşmesi ve bozulmasıyla birlikte, erkeklerin istihdam olanaklarının daralırken kadınların istihdam olanaklarının arttığı görülmektedir. Bu anlamda kadın işgücü daha düşük maliyetle üretim yapmak isteyen işverenler açısından pazarlık gücü görece düşük olduğu için tercih edilmiştir. Krizin daralma dönemi olan 2007-2009 aralığında kadın istihdamındaki artışın yüzde 77'si kadın istihdamının erkek istihdamını ikame etmesinden kaynaklanmıştır. 2007-2009 döneminde erkekler ağırlıklı olarak İmalat Sanayi, Toptan ve Perakende Ticaret ve İnşaat sektörlerinde iş kaybına uğradılar. Bu üç sektördeki iş kaybı erkeklerin iş

kaybının yüzde 97'sini oluşturdu. Kadınlar ise imalat sanayi (tekstil gibi kadın yoğun sektörler), toptan ve perakende ticaret ve bankacılık gibi kadın istihdamını görece yüksek olduğu iş kollarında iş kaybı yaşamıştır. Krizin toparlanma evresinde 2009-2011 döneminde ise krizden en çok etkilenen ve kadın istihdamında başı çeken tekstil ve giyim sanayilerindeki toparlanma kadın istihdamının artışının da başını çekmiştir. Dolayısıyla 2008-2009 krizinde genel olarak üçüncü eğilim egemen olmakla beraber, kadınların görece daha fazla istihdam edildiği sektörlerde kısmen ikinci eğilim belirginleşmiştir. 2008-2009 krizinde daralma dönemi olan 2007-2009 yılları arasında erkeklerin iş kaybına paralel olarak çalışma saatleri azalmış, kadınların haftalık çalışma saatleri ise artmıştır. Kriz sonrasında ise erkeklerin haftalık çalışma saatleri hızla artarak kadınların çalışma saatinin 2.5 katına ulaşmıştır. Kadın istihdamı artmakla beraber kadınlarda erkeklerden farklı olarak kısa çalışmanın payı da artmıştır. Bu durum iş paylaşımı gibi istihdamı koruyan ama eksik istihdam koşullarında çalışmak anlamına gelen uygulamaların erkeklerde aynı oranda uygulanmadığına işaret etmektedir (Yücel, 2013).

Hane geliri düşerken kadınların ev içi ücretsiz çalışma yükü artar:

Ekonomik kriz ile beraber kişiler iş konumlarını ve çalışma koşullarını korusalar bile artan enflasyon, kamu harcamalarındaki daralma ve artan vergi yükü sonucu hane geliri düşer. Gelir dağılımının bozuk olduğu, Türkiye gibi ülkelerde ise bu ancak ve hatta büyük oranda borç çevirerek geçinilen aylığın artık hanenin ihtiyaçlarını karşılamaya yetmemesini beraberinde getirir. Bunun yanında çalışanların aylık gelirinin düşmesine neden olan ücretsiz izin ve ücret kesintileri gibi uygulamaların yaygınlaşması ya da üretimin düşmesiyle beraber işsizliğin artması ise, hane gelirinin azalmasını beraberinde getiren daha da yakıcı durumlara işaret eder. Hanede yaşayanların ihtiyaçlarının bir kısmı piyasadan satın alınmakta önemli bir kısmı ise kadının ücretsiz emeği ile üretilmektedir. Piyasadan satın alınan ürünlerin de önemli bir kısmı gene kadınların ücretsiz çalışmaları ile kullanılır hale gelir. Hane gelirinin düşmesi durumunda, hane refahını koruyabilmek adına kadınların ev içi ücretsiz çalışma yükü artar. Nitekim Küresel Finans Krizi'nin Türkiye yansıması sonucu 2008-2009'da yaşanan krizde kadının ücretsiz çalışma yükünün nasıl değiştiğine ilişkin araştırmalar, kadınların ücretsiz ev emeğindeki artışın erkeklerinkine oranla 4 kat daha fazla olduğunu ortaya koymaktadır. Eşinin işsiz kalması riski %1 artması durumunda, kadınların piyasadan daha az şey satın almak ve daha ucuz tüketime yönelerek kendi emekleriyle farkı kapatmak için gösterdikleri çaba %5 artmakta. 2008-2009 krizinde hane gelirindeki düşüşü kapatmak için istihdama katılan kadınların, hem istihdamdaki payının hem de çalışma saatlerinin arttığından yukarıda bahsetmiştik, son krizde kadınların toplam çalışma yükündeki artış erkeklerinkine oranla 8 kat fazladır (Kaya Bahçe ve Memiş, 2013). Bu nedenle krizin kadınlar açısından en zorlayıcı maliyetlerinden birisi de toplam çalışma yükündeki artış, çifte mesainin ağırlığı olmuştur.

Şimdi bizi neler bekliyor?

2018 Ağustos ayında kendini döviz krizi olarak ortaya koyan yaşadığımız krizin istihdam sonuçlarının etraflı analizi için henüz erken. Ancak döviz krizinin, enflasyon ve durgunluğun birleşimi

olan stagflasyonu getirdiği ve enflasyon ve işsizliğin şimdiden can yakmaya başladığı görülüyor. Enflasyon ve kamunun kemer sıkma politikaları hanelerin alım gücünü önemli oranda eritti ve gelecekte enflasyon oranında ücret artışlarının olmayacağı görülüyor. Yeni Ekonomik Programı (YEP) 'kadrolu devlet memurları' dışındakilerin, gerçekleşen değil YEP'te hedeflenen enflasyona göre ücretlendirilmelerini içermekte. Bu durumda yukarıda bahsettiklerimiz ışığında kadınların en azından ücretsiz çalışma yükünün hane gelirinin düşüşünü telafi etmek için artacağını ve gelir açığını kapatmak için işgücüne katılmak isteyebileceklerini öngörebiliriz.

Bunun yanında kadınların istihdam, işsizlik göstergelerinin nasıl etkileneceği krizin sektörel etkilerine bağlı olacaktır. Halihazırda işsizlik rakamları endişe verici seviyededir (bakınız grafik 1). İç talebin kısılmasıyla birlikte, beyaz eşya, inşaat ve otomotiv sanayi dernekleri açıklamalarında üretim düşüşüne dikkat çektiler. İmalat sanayinde genelinde dövizle bağlı sektörler küçülme gösteriyor. Kadınların yoğunlaştığı tekstil, giyim, yeme-içme, turizm, perakende gibi sektörler görece daha az üretim daralması yaşarken, erkek işçilerin payının yüksek olduğu beyaz eşya, enerji, otomotiv ve inşaat sektörlerinin en belirgin etkilenenler arasında olması krizde iş kaybına öncelikle erkek işçilerin uğrayacağı izlenimini veriyor. Son olarak esnekleşme politikalarının bu dönemde hız kazanacağını beklemenin gerçekçi olacağını söyleyerek bitirelim.

Kaynakça

- Degirmenci, S., & İlkaracan, İ. (2013). *Economic crises and the added worker effect in the Turkish labor market*. Levy Economics Institute, Working Paper No. 774
- DİSK-AR (2018) DİSK-AR Eylül 2018 İşsizlik Raporu.
- İzdes, Özge (2013). *Kriz ve İstihdam Politikaları Kıskacında Türkiye'de Kadın İstihdamı*, İktisat Dergisi, Sayı 523:93-100.
- Kaya Bahçe Seçil A. ve Memiş, Emel (2013) *Estimating the Impact of the 2008–09 Economic Crisis on Work Time in Turkey*, Feminist Economics, Sayı: 19(3): 181-207.
- Yücel, Yelda (2013) *Küresel Resesyonda Ekonomik Politikalar ve Farklı Refah Rejimlerinde Emek Piyasası Dönüşümleri*, İktisat Dergisi, Sayı 523:31-40.

GÜNDEM

Krizin Sosyal Politikasından Kadınların Payına Düşen

Aylin Akçay

SES Genel TİS ve Hukuk Sekreteri

İçinde bulunduğumuz krizin kadınların hayatlarını, çalışma ve yaşam koşullarını derinden etkileyeceği, bu etkinin de salt ekonomik alanda etkiyle sınırlı kalmayacağı ortada. Ülkeyi yönetenlerin başta kadınlar olmak üzere krizden etkilenen kesimlerin krizin gerçek sebebini öğrenmelerini ve krize karşı mücadele etmelerini engellemek için, dahası krizin yüklerini omuzlamaya gönüllü olmaları için her türlü yolu deneyeceği, her tür aracı kullanacağı da açık. Kadınlarla ilgili izlenen/izlenecek sosyal politikalar da bu yol ve yöntemlerin merkezinde duruyor.

Sosyal Yardımlar Azaltılıyor

Sosyal yardımların düzenlenme biçimi AKP iktidarının kendi siyasal ihtiyaçları yönünde kullandığı önemli araçlardan biri olageldi. Sosyal yardıma en çok başvuran, yardıma bağımlı hale getirilen kesimlerin başında ise kadınlar geliyor. Bu nedenle sosyal yardım politikası, kadınlarla birebir ilgili. Sosyal hizmetlerin sosyal yardımlara indirgenmesi, sosyal yardım verilen miktarın fazlalığı ile övünme ve bu yardımları oya çevirme çabası sıkça üzerinde durduğumuz yönlerdendi. Şimdi ise ekonomik krizle birlikte kısıtlama yapılacak alanlardan birinin de bu yardımlar olacağı görülüyor. Hazine ve Maliye Bakanlığının verileri sosyal yardımlardaki mevcut kesintiyi gösteriyor, bundan sonrasına dair de kesintinin nasıl devam edeceğine dair fikir veriyor: Hane halkına yapılan karşılıksız yardımlar ağustos ayında, bir önceki yılın aynı ayına göre 1 buçuk milyar TL'den fazla

azaldı. En yüksek kesinti % 98'lik azalma ile yiyecek amaçlı yardımlarda, %75'lik azalma ile sağlık yardımında olmuş.

Sosyal Yardım-İstihdam Bağlantısı
Sosyal yardımlarla ilgili bu kriz ortamında hızlandırılacak uygulamalardan biri de, sosyal yar-

dim-istihdam bağlantısına ilişkin uygulamalar ASPB üzerinden uzunca zaman gündemde idi, haziran 2017’de yayınlanan “sosyal yardım yararlanıcılarının istihdamına ilişkin yönetmelik” ile resmi alt yapı da kuruldu. Sadece yazılı anlamı ile düşündüğümüzde “sosyal yardım- istihdam” bağlantısı sosyal yardım alanların istihdam katılmalarının sağlanarak kendilerine yeter hale gelmeleri ve yardıma ihtiyaç duymayacak duruma getirilmeleri akla geliyor; böyle olsa bu hem önemli hem gerekli. Ancak AKP’nin getirdiği “bağlantı” böyle bir bağlantı değil: Bu bağlantı, sosyal yardım ile bağımlı hale getirdiği insanları, şimdi yardımı keserim sopasını kullanarak en kötü, en güvencesiz, en düşük ücretli işlerde çalışmaya mahkûm etmenin bağlantısı. Yardım alanlar İŞKUR’a kayıt olacak; İŞKUR bir iş önerdiğinde işin koşullarını uygun görmemek, kabul etmemek seçeneği yok, çünkü yönetmeliğe göre üç kez kabul etmeyince, 1 yıl boyunca yardım da kesilecek. İlkokul ya da daha küçük çocuğu olan veya çalışmasına engel bir durum olduğu tespit edilen kadınlar bu uygulamadan muaf tutulmuş. Yönetmeliğin bundan sonra daha “sıkı” uygulanacağını biliyoruz. Bir taşla çok kuş vurmak hesaplanmış. Hem yardım miktarı azalacak; hem ucuz emekten sağlanacak, çalışma koşullarına itiraz edilmesi önlenecek, o işe mahkûm edilmiş yedek ordu sosyal yardım kalemlerinden biri gösterilerek o işin çalışma koşullarının düzeltilmesini isteyen çalışanlar engellenecek... Ve bu uygulamanın da en orta yerinde kadınlar duracak. Rize’de benzer bir zorlama ile 50 kadına futbol sahasındaki kar kitlesinin temizletildiği, kadınların soğuk ve yağışlı havada, karla kaplı zeminde,

normal ayakkabı ve giysilerle hem soğuktan hem içine düşürüldükleri durumdan dolayı ağlayarak ve birbirinin koluna girerek 1.5 saat boyunca yürüyerek karları temizledikleri dün gibi aklımızda. Sosyal Yardımları Kesmenin Vesilesi Olarak Kadınlar

Sosyal yardımların kesilmesine toplumu ikna etmek için yine kadınlar ve onların gelecekleri, hakları kullanılıyor. Sosyal yardım kalemlerinden biri, eşi ölen kadınlara verilen yardım. Öyle tek başına yaşamaya yetecek bir miktar falan da değil, aylık 275 TL. Amma ve lakin, bu yardımın da hedef tahtasında olduğunu anlıyoruz. Hem de çok çirkin bir propaganda çalışması ile birlikte. Şöyle ki; Binali Yıldırım evlenmek isteyen yaşlı adamların “para veriyorsunuz evlenemiyoruz” diye ifade ettikleri şikayetlerini gündeme getirerek “sosyal devletin ölçüsünü yerinde tutmakta fayda var” dedi. Bu konuşmayı son derece gayri ciddi ve fıkracı anlatır gibi anlatan Binali Yıldırım’ın üslubu da dinleyenlerin de bu rezilliğe aynı rezillikle, kahkahalarla cevap vermeleri de bir yana dursun. Sonuç olarak bu konuşma, bu yardımın kaldırılacağına sinyalini verdi. Yine bir taşla kaç kuş. Yardımdan tasarruf et, kadınların yardımını kesmek yoluyla evlenmeye zorla, yaşlı amcaların başka biçimlerde ikna edemediği kadınlarla “evlenebilmelerini” sağla, yaşlı adamların bakımını ucuzca bu kadınlara yık, kadınların kendi yaşamlarını yaşamalarını engelle... Kadınlar hem yardımları kesmenin aracına dönüştürülecek hem muhafazakar politikalar gereği evlenmeye zorlanacak. Bu örnek, AKP’nin kadınları aile içine hapsetmek isteyen, kadını hakları olan birey olarak değil ai-

lenin bir parçası olarak gören, kadınları gönüllü olarak aile içinde tutamadığı koşullarda bunu her türlü zor yoluyla yapma politikalarının bir örneği. "Boşanmaların önlenmesi" adı altında esasen kadınların boşanmasının engellenmesi-yasaklanması için devreye sokulan uygulamaların bir devamı. Kadınların erkeğe bağımlı kalması sağlanmak isteniyor hem kendi hayatlarında hem de bütün bir toplumsal hayatta özne olmaları, mücadele etmeleri bir kez de aile sarmalı ile engellenmek isteniyor. Üstelik aile politikalarında hesap, sadece kadınları toplumsal mücadelede devre dışı bırakmak değil, toplumsal ve ekonomik kriz karşısında bütün bir toplumu aile üzerinden kontrol etmek. Bu kontrolün kadınların canları, hayatları, istekleri özlemleri pahasına olması ise umurlarında değil.

Bakanlıklar Birleşti: Kadınlar Aile İçinden Çıkmadı, Sosyal Güvenlik Rafa Kalktı

Uygulanan ekonomik-sosyal politikalarla kadınların sorunları ve ihtiyaçları artarken, kadın politikalarında da önemli yansımaları olacak bir düzenleme yapıldı; Çalışma Bakanlığı ve Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı birleştirilerek Aile Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı yapıldı. Daha etkili kadın politikaları ve uygulamalarına ihtiyaç olduğu için Kadın Bakanlığı kurulması talep edilirken mevcut bakanlık Çalışma Bakanlığı ile de birleştirildi. Bu durum, haklı olarak kadının mevcut durumundan bile geride kalacağı ve görünmez hale geleceği endişelerini getiriyor. Bu birleşme ile daha da geriye gideceğimiz bir diğer konu da sosyal güvenlik. Çalışma Bakanlığı'nın ve sosyal politikaların da üzerine oturduğu temellerden biri sosyal güvenliktir. Bu birleştirme ile çeşitli vesilelerle parça parça ortadan kaldırılan sosyal güvenlik sisteminin tümünden yok edileceği,

ortaya çıkan boşluğun ise bireysel sigortalar ve yapılandırılmış olan "sosyal yardımlar" ile doldurulacağı anlaşılmaktadır. Nitekim sosyal güvenlik de artık Bakanlık adından çıkartılmıştır. Sosyal güvenlik herkes için ve elbette kadınlar için son derece önemliyken, ve hali hazırda yeterli değilken, daha da geriye gidişe kapı açılmış vaziyette.

Kazanılmış Haklara Saldırı Ve Muhafazakar Politikalar Devam

İktidarın kadınları aza kanaat eden, haline şükreden, mevcut durumuna rıza gösteren, itaat eden, ses çıkarmayan, hakları budanmış olarak görmeye en çok şimdilerde ihtiyacı var. Bunun için kadınları bu sınırdaki tutmak için kullanışlı bir araç olarak hayata geçirdiği muhafazakâr politikalara tam gaz devam edileceği çok açık. Tonla tartışmaya rağmen Diyanet İşleri Başkanlığı'na ayrılan bütçenin yine, bu krizde dahi artırılıyor olması da, iktidarın kadınları baskı altında tutma ihtiyacının/zorunluluğunun arttığını, bunu yapmak için muhafazakar politikalarını keskinleştireceğinin işaretlerinden.

Uzunca bir süredir sistematik olarak kadınların kazanılmış hakları hedefe konuyor ve ortadan kaldırılmak isteniyor. Boşanma Komisyonu Raporu Sonuçları yapılmak isteneni apaçık önümüze sunmuştu; bu raporda önerilenler şimdi parça parça karşımıza geliyor. Yeni bir hak budaması olarak "nafaka düzenlemesi" gündemde. Nafaka ile ilgili asli ve çok yaygın olan problem kadınların mahkemece karar verilen nafakayı bir türlü almamasıyken, kadınların bunu almalarını sağlayacak yöntemler-düzenlemeler gündeme daha getirilmezken, mevcut olan da bin bir yalan propaganda ile kaldırılmak isteniyor.

HAYAT PAHALILIĞI ve KADIN EMEKÇİLER

Gönül Kural

Eğitim Sen Ankara 4 No'lu Şube Kadın Sekreteri

“Ekonomik Kriz Şiddet Doğruyor” KRİZİN FATURASINI KADINLAR ÖDEMEYECEK!

Markette kadınlar söyleniyor: “Her şeye zam gelmiş. Nasıl alışveriş yapacağız?” Artık bu tür konuşmaları duymak olağanlaştı. Zamlar ve hayat pahalılığı gün geçtikçe artıyor.

Eylül ayının girmesiyle beraber biz eğitim emekçilerinin okul mesaisi de başladı. Seçimlerin ağır etkisini tatil biraz dağıtmış olsa bile Türkiye’nin gündemi çok hızlı değişiyor. Bu günlere eğitim emekçileri açısından damgasını vuran yeni zamlar, dövizdeki dalgalanmalar ve eğitim sistemindeki karmaşa oldu. Gelecek kaygısı ciddi anlamda hissediliyor.

Yapılan zamlar da ne kadar “yerli ve milli” bir üretimimiz olduğunu gösteriyor. Fotokopi kağıdına gelen zam da gündemde. SEKA’nın özelleştirilmesiyle beraber kâğıdın hammaddesi olan

selülozu yurtdışından alır hale geldik. Dolar artınca haliyle her şey artıyor. Okulların açılmasına birkaç gün kala ortaokulda sadece 5. sınıfların birkaç ders kitabı dışında kitap yoktu. Ders kitaplarının büyük bir kısmı okullar açıldıktan sonra geldi.

İki kadın arkadaş da aralarında konuşuyorlar: “Görümcem toptancıda çalışıyor. Temizlik malzemelerine yüzde elli zam gelecekmiş. Bugün alışveriş yapıp stok yapacağım” diyor.

Eşi ya da kendisi uluslararası geçerliliği olan diploması olan ya da bu tür işlerde çalışan kadın eğitim emekçilerinde yurtdışına gitme, ya da en azından çocuğunu gönderme konuları tartışılıyor. Eşi iyi bir firmada mühendis olan arkadaşım: “Almanya’dan haber bekliyoruz. Davetiye gelince

gideceğiz. Eşimin işi hazır. Ben de Almanca kursuna gidiyorum. Eşimin işyerinde sürekli yurtdışına gidenler ve yerleşenler var. Sürekli arkadaşlarının veda yemeklerine gidiyoruz" diyor. Başka bir kadın arkadaşımız 1-2 yıl içinde Yeni Zellanda'ya gitmeyi düşündüklerini eşinin iş baktığını söylüyor.

Gelecek kaygısı ve hayat pahalılığı insanları bireysel çözümlerini üretmeye zorluyor. Gelecek kaygısı emekçileri daha fazla ek iş yapmaya yöneltiyor. Kurslarda, sınavlarda görev alarak, daha uzun süre çalışarak ekonomik sorunlara çözüm üretmeye çalışıyorlar. Türkiye'nin gelecek günlerde ekonomik açıdan daha da kötü olacağı konuşuluyor. İşyerinde emekçilerin parçalı yapısı, işten atılma korkusu bazı sorunların açıkça öğretmenler odasında tartışılmasını önüyor. Bu konuşmalar daha çok güvenilir arkadaş ortamlarında paylaşılıyor.

Yaşanan zamlar ve hayat pahalılığı da emekçileri ortak talepler etrafında mücadele etmeye zorluyor. Sendikamızın da başlattığı ek zam talebini daha yüksek sesle anlatmanın, krizin faturasını emekçiler değil, krizi çıkaranlar ödesin demenin, emekçileri ortak talepleri etrafında bir araya getirmek için mücadele etmenin tam zamanı.

Nurcan (işyeri temsilcisi): Zamlar ilk yoksulu vuruyor, her zamanki gibi. Bizim okuldaki öğretmenler olarak her ay aramızda 25 lira toplayıp ihtiyacı olan 3 öğrenciye burs veriyorduk. Bu yıl iptal etmek zorunda kaldık. Çünkü gönüllü sadece 4 kişi çıktı.

Sümbül (işyeri temsilcisi): Fiyatlar inanılmaz arttı. Arkadaşlar, "yiyecekten kısımayacağımıza göre artık dışarı çıkamayacağız, borçları dertleri düşünmekten insan işine konsantre olamıyor" diyorlar.

Biz de öğle yemeğini dışardan söylüyorduk hep. Bu yıl arkadaşlar "okula yemek getirelim birlikte yiyelim" diyorlar

Hadi bizim sabit bir gelirimiz var yetmese de asgari ücretle aile geçindirenler ne yapacak? Öğrenci, veli profilimiz o şekilde. Arkadaşlar "aç çocuklara nasıl eğitim vereceğiz" diyorlar.

Karın tokluğuna çalışır olduk. Hani nerde bizim entelektüel, sosyal kişiliğimiz onu nasıl besleyeceğiz? Her alışveriş sonrası fiş ile poşetteki yiyecekler arasında kıyaslama yapıyoruz.

Bilge (işyeri temsilcisi): Bugün domates aldım marketten 4 TL ile 9 TL arası fiyatlar. Mevsiminde bu fiyatta ise kışın ne olur? 5 liradan aşağı meyve yok zaten. Bu insanlar nasıl karnını doyuracak?

Betül (işyeri temsilcisi): İğneden ipliğe her şeye zam geldi. Bu durum da, insanları doğal olarak kendi içine kapanmaya itti. Artık bir şeye kalkışırken kırk defa düşünüyorsun. Rüzgar esse, güneş açsa meyve sebze fiyatlarına bir haller oluyor, kağıttaki artış malumunuz, market alışverişi tam bir gerilim filmi gibi, aldığın ürünün ne kadar sağlıklı olduğuna mı kafa yorasın kasaya gittiğinde ne kadar kazık yiyeceğine mi? Zaten sürekli kazık yediğine dair bir hissiyat esnafa düşmanca duygular beslemene sebep oluyor. Çocuk sahibi olmak lüks bir zevke sahip olmak gibi bir şey; bakımı, eğitimi için ayrılan bütçeler dudak uçuklatıyor. Eskiden bir kadın ev işleri ve çocuk bakımı için destekçi çalışan yardımı alırken şimdi ücretsiz izin almayı tercih edebiliyor. Giyime kuşama para ayırmak, şu anda tozlu raflara kaldırılmış tatlı heyecanlar, kendimize sunduğumuz küçük ödüllerd. Eskilerimizi "seve seve" giyinmek ise içe kapanmamızın bir tezahürü. Kitap almak, sinemaya gitmek ise çok iyi hesaplamalar sonrası meyledebileceğin nadir girişimler haline geldi. Yani evdeki hesap çarşıya uymadı değil, evdeki hesaplara çarşıya çıkma diyebiliriz artık.

Gelecek kaygısı ve hayat pahalılığı insanları bireysel çözümlerini üretmeye zorluyor. Gelecek kaygısı emekçileri daha fazla ek iş yapmaya yöneltiyor. Kurslarda, sınavlarda görev alarak, daha uzun süre çalışarak ekonomik sorunlara çözüm üretmeye çalışıyorlar.

Sıra Karma Eğitime Geldi

Doç Dr. Fevziye Sayılan

A.Ü. Eğitim Bilimleri Fakültesi

Eğitim sistemimiz ivmesi giderek artan biçimde bütün düzeylerinde ve uygulamalarında dinselleşmeye açılırken, son dönemde saldırının karma eğitimde, yani kız ve erkek öğrencilerin birlikte eğitim görmesinde odaklanması tesadüf değil. "Karma eğitim ihanetine son" vermeyi arzulayan gericilerin yaklaşık yüzyıllık düşünün gerçekleşmesi için elverişli koşullar oluşmuş

görünüyor. Eğitim sistemini bütün parçaları ve düzeyleriyle birlikte müfredattan ders kitaplarına, yönetim süreçlerinden okuldaki bütün kültürel ve sportif faaliyetlere kadar dinselleşmeye açan düzenlemelerin ardından okullarda kız ve erkek öğrencilerin ayrı öğretim görmesini sağlamaya dönük yürütülen sinsi adımların artık daha açık ve kesin biçimde karma eğitim ve sosyalleşmeye

dayalı resmi okul kültürüne son vermeye yöneldiğini görüyoruz. Karma eğitim kadınların toplumsal kamusal hayata katılma hakkının yanı sıra laiklik ve eşitlik düşüncesine ilişkin anlamları da içinde barındıran bir sembol çünkü.

Nasıl ki örtünme İslami hayat tarzının sembolüyse, içinde bulunduğumuz İslami coğrafyada karma eğitim de, toplumsal cinsiyet eşitliğinin ve laikliğin ve sembollerinden biri olageldi. Tarihsel olarak ikisi bir arada eşzamanlı olarak ortaya çıktı ve karma eğitim kadınların toplumsal hayatın içerisinde yer alma ve görünür olma mücadelesinin sonucunda elde edildi. Laikliğin kazanılmasıyla birlikte, eğitim sisteminin toplumsal cinsiyet eşitliği ile ilgili en kayda değer düzenleyici ilkelerinden biri oldu. Karma eğitim ülkemizde ilk olarak yükseköğretim düzeyinde Darülfünun'da kadın öğrencilerin fiili mücadeleleriyle elde edildi. Cumhuriyetin kurulmasından sonra 1924'te Öğretim Birliği Yasası ile ilkokullarda, 1927-1928'de ortaokullarda, liselerde ise geleneksel-dini çevrelerin tepkisi nedeniyle ancak 1934-1935 yıllarında hayata geçirilebilmiştir. Daha sonra 1973 yılında kabul edilen 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu'yla karma eğitim, Türk milli eğitiminin temel ilkelerinden biri olarak benimsenmiş ve 2000-2001 öğretim yılında tüm

“

Tek cinsiyetli okul uygulamasıyla kızların eğitime erişiminin artırılacağına yönelik sahte eğitim eşitliği argümanları da dahil, akademik başarının artacağı, kız öğrencileri cinsel taciz ve şiddetten korumak gibi başlıklar altında pedagojik argümanlarla kurulan söylemler tek cinsiyetli okula geçişi meşrulaştırmak için ileri sürülmektedir.

”

okullarda karma eğitim zorunlu hale getirilmiştir. Son müdahale (Eylül 2018) ile imam hatip liseleriyle, meslek liselerinde süren tek cinsiyete dayalı ayrışmayı norm haline getiren düzenleme ile karma eğitimi kaldırmaya dönük önemli bir adım atılmıştır.

On yılı aşkın bir zamandır muhafazakâr dindar toplum hedefine ulaşmak için eğitim sistemi ve okullar etkin bir araç olarak kullanılmaktadır. Bunun için “dindar ve kindar” gençler yetiştirmenin açık ve örtük program olarak dinin uygulandığı okullar çok yönlü olarak dinin baskısı altına girmiş durumda. Hem öğretim programları ve öğrenme ortamları olarak, hem de kültürel bir alan olarak okullar dini tarikat ve cemaatlerin faaliyetlerine açılmıştır. Bu iklimde okul müdürlerinin girişimlerine bağlı olarak kız ve erkek öğrencileri ayrı sınıflarda ve koridorlarda toplamak, merdivenleri ve giriş çıkışları ve okulun çeşitli mekanlarını cins temelinde ayırıp bölme gibi karma eğitim karşıtı uygulamaların resmiyet kazanması için yol açılmıştır.

Karma eğitim karşıtlığının kimi zaman pedagojik argümanlarla sürdürülmesi kimseyi yanıltmamalıdır. Tek cinsiyetli okul uygulamasıyla kızların eğitime erişiminin artırılacağına yönelik sahte eğitim eşitliği argümanları da dahil, akademik başarının artacağı, kız öğrencileri cinsel taciz ve şiddetten korumak gibi başlıklar altında pedagojik argümanlarla kurulan söylemler tek cinsiyetli okula geçişi meşrulaştırmak için ileri sürülmektedir. Kaldı ki, eğitime eşit erişimi ya da kız çocuklarının cinsel tacizden korunmasını dert edinenlerin, çocuk gelinleri, dinci vakıf yurtlarında yanarak ölen ya da tecavüze ve istismara uğrayan çocukları nasıl savunmadıkları açıkça biliniyorken sahte eşitlikçi ve korumacı söylemler, dinci iddiaları hafifletmek için kullanılmaktadır. Çünkü sorun pedagoji ile değil ideoloji ile ilgilidir. Karma eğitim karşıtlığını “ihane” ve “sapıklık” söylemleriyle sürdüren gerici odakların kadınlarla ilgili karanlık gündeminin bir parçasıdır bu konu.

Dinci muhafazakâr ajandada kadın, aile ve din üçlüsü çerçevesinde dindar muhafazakar toplum hedefine kilitlenmiş bir toplumsal cinsiyet rejimi örülmektedir. Bu dönüşümün merkezinde kadınların kimliğini, bedenini ve emeğini yeniden düzenlemeye yönelik sosyal politikalar, neoliberal istihdam paketleri, aile, nüfus ve eğitim politikaları yer alıyor. Cinsler arasındaki ayrışmayı gerileten yasal dayanaklar hala yerinde dursa da toplumsal cinsiyet ilişkilerini

İslami tarzda yeniden yapılandırmayı hedefleyen bir toplumsal cinsiyet rejiminin örüldüğünü görüyoruz. Dindar muhafazakar toplum yaratmaya dönük yaklaşımların merkezinde bir önceki dönemde kadınların elde ettiği tüm kazanımları hedef alan, bunun için öncelikle kadının kimliği ve konumunun aileye geriletilmesi, böylece ikincilleştirilmesi, aile aracılığıyla kadın bedeni ve cinselliğinin kontrol altına alınması ve aynı zamanda her iki cins arasındaki bütün karşılaşma ve etkileşim düzlemlerinin (istihdam, eğitim ve tüm toplumsal hayat) ayrıştırılarak cinsiyetçi ayrışmayı norm haline getirmek, özellikle karma eğitimi ortadan kaldırmak var.

Karma eğitim, kadınlı erkekli toplumsal hayatın çocuklar ve gençler tarafından içselleştirilmesinin ve kadınlar aleyhine sonuçlar yaratan cinsler arasındaki ayrışmanın üstesinden gelmek için önemli bir dayanak. Tek cinsiyetli okul sisteminin yerleşmesi, toplumsal cinsiyet eşitliği ile ilgili hedeflerin ve mücadelenin geriletilmesi anlamına gelmektedir. Okullardaki karma eğitim ve sosyalleşme temelinde şekillenmiş olan kimlikler, roller ve ilişkilerin dönüşümü İslami hayat tarzı dayatmasına uygun öznelere (kadınlar ve erkekler) yetiştirilmesini hızlandıracaktır. Bu koşullarda okulların eşit yurttaş bilincine erişmiş kadınlar ve erkekler yetiştirilmesini desteklediğini düşünmek hayal olur. Cinsiyetçilik giderek resmi eğitim politikası haline geliyor.

Dinci gericilerin tüm zorlamalarına rağmen Türkiye’de kadınlı erkekli toplumsal hayat yerleşmiştir. Her iki cins fabrikada, tarlada, sokakta, meydana, kafede, parkta, sendikada, siyasal partilerde birlikte çalışmakta, üretmekte, eğlenmekte ve direnmektedir. Azınlık bir grubun hayat tarzını ve beklentilerini tüm topluma yaymak için okulları hedef seçenlere karşı sürdürdüğümüz demokratik eğitim mücadelesinin gündeminde şimdi karma eğitimi savunmak var. Kadınlarla erkeklerin ayrı dünyalara hapsederek iktidarını genişletmeyi hedefleyen İslamcı erkek egemenliğinin bu hamlesine karşı yine kadınlı erkekli direniş zamanı...

Dayanışmanın gücü

Fatma Koçyiğit

BES Ankara 1No'lu Şube üyesi

“Otoritenin en büyük düşmanı ve onu zayıflatmanın en kesin yolu kahkahadır.”

Yukarıda Hannah Arentd’in sevdiğim bir sözünü alıntılardım ama ben kahkahanın yanına dayanışmayı da ekliyorum.

Özellikle toplumsal-siyasal ve ekonomik büyük bir krizin eşiğindeyken biz kadınlar için daha da anlamlı dayanışma...

Burada bahsedeceğim deneyim tam da kadın dayanışmasının ete kemiğe bürünmüş bir hali.

Gelelim atölyemiz nasıl oluştu?

15 Temmuz 2016’da başlayan darbe sürecinde OHAL KHK’leri ile ihraç süreçleri başlamış oldu. Bu süreçten arkadaşlarım gibi bende nasibimi alıp 6 Ocak Kararnamesi ile ihraç edildim ve kişisel tarihimin en öğretici, en verimli iki yılını yaşamaya başladım. Ankara Batıkent yerelinde faaliyet gösteren, kuruluş sürecinde de bizzat yer aldığım Batıkent Yeni Yaşam Derneği’nde (karma bir dernek) farklı gerekçelerle bir araya gelen kadınlar olarak dönemin ihtiyaçları üzerinden tartışmaya başladık. Burada OHAL KHK düzeniyle baş etmenin yollarını birlikte arama sürecini yaşadık.

BATIKENT

YENİ YAŞAM DERNEĞİ

KADIN ATÖLYELERİ

Yaşamın ve ihtiyaçların üretimi ve tüketimini planlayıp, hayata geçirmek kadınlar arası dayanışmanın araçlarının oluşturulması ve her türlü ezme ezilme biçimlerine karşı mücadele gibi konulara yoğunlaştığımız toplantılarımızda;

-Üretime dayalı dayanışma ilişkileri kurabilir miyiz?

-Karşı karşıya olduğumuz bu saldırıları sisteme karşı alternatif üretim ilişkileri inşa edecek bir fırsata çevirebilir miyiz? Ve bunu nasıl bir formda yapabiliriz?

Soruları etrafında yürüttüğümüz tartışmalar sonunda atölye fikri belirginleşmiş oldu. Yine tartışmalar sonucu bu atölyelerin yemek ve dikiş atölyesi olarak başlaması fikrinde ortaklaşıldı. Süreç içerisinde toplumsal cinsiyet, kadınlık-erkeklik halleri, feminizm gibi konuların tartışıldığı okuma atölyesi kuruldu.

Atölyelerin kuruluşuyla birlikte kendimize ilkesel bir hat belirledik. Temel ilkelerimizi;

- Kolektivizm
- Anti hiyerarşi
- Bilgi paylaşımı, birbirinden öğrenme
- Kâr amacı gütmeme
- Çeşitlilik

Olarak ifade edebiliriz.

Ben de yemek atölyesinde yer aldım. Yemek atölyesi olarak haftanın bir günü tüm dernek bileşeni kadınlar hatta yereldeki farklı kurumlardan gelen kadınlarla sarma sardık yemek yaptık. Pratiğin ortaya çıkarttığı ihtiyaç doğrultusunda ihraç kadınların özne olarak sorumluluk alması,

diğer bileşenlerin ise dayanışma misyonunu yüklenmesi biçiminde atölye biçimlendi. Her hafta bir araya gelip birlikte ürettik, dostluk kurduk, birbirimizin hayatlarına dokunduk. En önemlisi güçlendik. Başlangıçta toplumsal cinsiyet rollerine karşı mücadele etmiş bir kadın olarak bu rolleri yeniden üreten

işlerle uğraşmak beni rahatsız etse de birlikte üretmek, dayanışmak eşit paylaşmak rahatsızlığımı giderdi. Rekabet, üstencilik, iktidar hırsı gibi erkek egemen durumlardan kaçınmak birlikte çabuk ve kolay yol almamızı sağladı. Yaptığımız işin yemek yapmanın ötesinde özellikle biz ihraç kadınlar için yan yana gelmenin, kız kardeşliğin, lafta kalmayan dayanışmanın hayata geçirilmesini sağlaması açısından farklı bir önem taşımaktadır.

O dönem iktidar sahiplerinin meşhur "Ağaç kökü yesinler" sözüne kadınlar olarak bu deneyimimizle cevap verdiğimizizi düşünüyorum.

Atölyemiz sadece yerel bir faaliyetle de sınırlı kalmadı. Sendika, kitle örgütleri ve meslek örgütlerinin etkinliklerine de üretimlerimizle katılarak dayanışmanın farklı biçimlerini hayata birlikte geçirdik.

Geldiğimiz noktada donemin ve bizim ihtiyacımıza cevap veren atölyemizin yeniden yapılandırılmasını tartışıyoruz. İhraç sürecinin kapanıp daha yakıcı, yıkıcı bir kriz dönemine girildiğini düşünüyorum. Bu döneme uygun üretim alanları, biçimleri üzerine düşünmemiz tartışmamızın gerekliliğine inanıyorum. Yerelerde özellikle kadınların bir araya geleceği ihtiyaçlar üzerinden çok çeşitli ara örgütlenme formlarını (kooperatif, kültür-yaşam merkezleri) inşa edebiliriz. Hata yapmaktan korkmadan cesaretle ve hep birlikte başarabiliriz.

**Biliyoruz ki;
Kadınlar birlikte güçlüyüz!**

GÜNDEM

Bariş İnsan Hakları İle Doğrudan Bağlantılı Bir Koşullar Bütünüdür

Rozerin Çatak

Diyarbakır SES Şube Kadın Sekreteri

1 Eylül 1939... 1. Dünya savaşının başlangıç tarihi, hitler faşizminin Polonya'yı işgali ile başlayan bu tarihten sonra 6 yıl süren ve 2 Eylül 1945'te sona eren ikinci emperyalist paylaşım savaşında 22 milyonu Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği vatandaşı olmak üzere 54 milyon insan hayatını kaybetti. Yine milyonlarca insan yaralı ve sakat kaldı. Kapitalist dünyanın etkisiz kılınarak savaş karşıtı bir bloğa çekilmesi ve dünya halklarının dayanışmasıyla 1945'te Moskova'da hitler ordusunun yenilmesinden sonra, tekrar kanlı

katliamların yaşanmaması adına savaşın başladığı tarih olan 1 Eylül, "Dünya Bariş Günü" olarak ilan edildi.

Kapitalist ve emperyalist güçler yeni bir sömürü, işgal ve pazar arayışına girmiş durumdadır. Son yaşanan süreçte emperyalist ve kapitalist güçler gözünü Ortadoğu'ya dikmiş, Ortadoğu'yu işgal etmiş, 3.Dünya savaşını taşeron, cihatçı örgütler aracılığıyla yürütmeye çalışmaktadırlar. Ortadoğu kan gölüne çevrilmiş, halklar sürgün edilmiş

ve mülteci pozisyonuna düşürülmüştür. Türkiye hükümeti kapitalist sömürgecilerin uzantısı ve taşeronu olarak Ortadoğu'daki paylaşım savaşına dahil olup, pay arayışına girmiştir. Siyasal iktidarın 3.Dünya savaşı diye adlandırabileceğimiz bu ateş çemberinde bulunma ısrarı Ortadoğu'da kadın öncülüğünde gelişen halkların birlikte yaşam mücadelesini hazmedememesidir.

Ortadoğu'da bu savaş sürerken Türkiye'ye yansması da ağır olmuştur. Ortadoğu'da süren savaşa paralel olarak; Türkiye'de de şehirler bombalanmış, kadınlar çıplak teşhir edilmiş, insan bedenleri yerlerde sürüklenmiş, cenazeler günlerce derin dondurucularda ve sokak ortalarında bekletilmiştir. En insani talepler olan barış ve demokrasi etkinliklerinde katliamlar yapılmış, çocuklara oyuncak götürmek amacıyla yola çıkan gencecik insanlar katledilmiştir. Çocuklarının ve yakınlarının kemiklerini arayan, bu coğrafyanın en kabul edilmiş en uzun soluklu barışçıl eylem olan cumartesi annelerinin oturma eylemi bugünkü zihniyet tarafından yasaklanmaya devam etmektedir. Böylesi dönemlerde barış istemek, barış için mücadele etmek yaşamsal bir öneme sahiptir.

Sömürü ve baskıyı derinleştirmek, halklar arasındaki kardeşlik duygularını tahrip etmek, silahlanmayı artırarak bölgeyi kan gölüne dönüştür-

mek isteyen sömürgeci zihniyetlerin ve egemen güçlerinin silahlı çözümüne karşı barış mücadelesini yükseltmekten başka çıkar yol görünmemektedir. Barışın ancak mücadele ve halkların birlikte örgütlenmesi ile gelebileceğini bilerek hareket etmek gerekir. İşte bundan dolayı barış için mücadele etmek; emeğimiz için, geleceğimiz için, demokrasi için, hakların birlikte eşit bir şekilde yaşaması içindir. Barış olmadan, demokrasi olmadan emeğin sömürsü yok olamaz.

90'lı yılların başından bu yana bölgede kadınlar politik olarak sokakta, eylemlerde ve direniş alanlarında en ön saflarda yer almışlardır. OHAL dönemi ile birlikte yasakçı zihniyetin dayatmalarına rağmen kadınlar mücadelelerinde geri adım atmamış, OHAL'i yok saymış ve sokakları yine eylem alanlarına dönüştürmeyi başarmışlardır. Bölgede yürütülen kirli savaşa, inkar ve imha politikalarına rağmen pankart ve zılgıtlarıyla, "1 Eylül Dünya Barış Günü"nde de güçlü bir şekilde alanlardaydı kadınlar. Barış mücadelesi tarihini unutmadan kapitalizme, işgalcilere ve savaşlara karşı mücadele perspektifi ile özgürlük ve demokrasi için barışı savunmada ısrarcı olmaya devam edeceklerdir.

Jin, Jiyan, Azadi.

GÜNDEM

Kreş Kampanyasının Sırası mı?

Banu Aykaç

BES Kadın Sekreteri

KESK olarak, 4 Mayıs-12 Haziran 2018 tarihleri arasında, "Kreş ebeveyn ve çocuk hakkıdır. Her işyerine kreş!" şiarıyla, ülke genelinde, örgütlü olduğumuz tüm işyerlerini kapsayan bir kampanya yaptık. Kamu emekçileri açısından, OHAL KHK'leriyle iş güvencesinin fiilen ortadan kaldırıldığı, KHK'lerin baskı ve tehdit aracına dönüştürüldüğü, anti demokratik uygulamaların ayyuka çıktığı, sokağa/alana çıkmanın imkânsız hale getirildiği ve toplumsal sorunların derinleştiği ağır koşullarda, kampanyamızı sürdürdük. Eş zamanlı olarak da, 24 Haziran baskın genel seçim gibi, tüm gündemleri gölgede bırakan, bir gelişme ortaya çıkmasına rağmen, kreş gündemimizden geri adım atmadık.

Kampanyada öne çıkardığımız belli başlı taleplerimiz şunlardı;

Tüm kamu kurumlarında; tam gün, ücretsiz, ulaşılabilir, anadilinde, nitelikli, çalışan kadınların değil, çalışanların çocukları anlayışıyla, denetimi bakanlık tarafından yapılan bağımsız kreşler açılması zorunluluğu; tüm kamu çalışanları için tam zamanlı ve güvenceli istihdam, dönüşümsüz/ devredilemez ebeveyn izni, kadınlar için

doğumdan önce 8 hafta, doğumdan sonra 16 hafta olmak üzere en az 24 hafta doğum izni.

Her biri ayrı önemde, haklı ve meşru olan bu taleplerimizi görünür kılmak ve kampanyanın etkili olması adına, basın açıklamaları, afiş, broşür, bildiri, kokart, dilekçe, soru önergesi, sosyal medya etkinliği, işyerlerine çocukların götürülmesi, toplantı ve görüşmeler gibi araçların tümünü kullandık.

“Kreş talepli kampanyalar, işyerlerinde çok daha geniş bir tabanda karşılık buluyor.”

OHAL koşulları ve 24 Haziran baskın genel seçim gündeminin yoğunluğu, kampanyamızın görünürlüğüne ve etkili olmasına görece olumsuz tesir etti. Ne var ki, işyerlerinde, farklı statülerde görev yapan, farklı dünya görüşlerine sahip olan, farklı sendikalara üye olan emekçiler, ama en çok da kadınlar, kampanyaya, haklılığı temelinde büyük ilgi gösterdi. KESK ve bağlı sendikaların tarihinde, fiili ve meşru mücadelenin bir parçası olarak, değişik talepler temelinde onlarca kampanyanın yapıldığını görebiliriz. Şunu rahatlıkla söyleyebiliriz ki; kreş talepli kampanyalar, işyerlerinde çok daha geniş bir tabanda karşılık buluyor ve ilgiyle karşılanıyor. Kampanya dönemine denk gelen tarihlerde, Büro Emekçileri Sendikası olarak, ülke genelinde, Maliye ve SGK’da uyguladığımız, “çalışan memnuniyet anketinde” yer alan “Kurumunuz tarafından kreş açılmasını isti-

OHAL koşulları ve 24 Haziran baskın genel seçim gündeminin yoğunluğu, kampanyamızın görünürlüğüne ve etkili olmasına görece olumsuz tesir etti. Ne var ki, işyerlerinde, farklı statülerde görev yapan, farklı dünya görüşlerine sahip olan, farklı sendikalara üye olan emekçiler, ama en çok da kadınlar, kampanyaya, haklılığı temelinde büyük ilgi gösterdi.

yor musunuz?” sorusuna verilen evet yanıtı %80 oldu.

İşyerlerinde KESK’in yaşadığı tüm baskılara rağmen, sorunlara ve haklara sahip çıkma iradesinin ve ısrarının, emekçilere verdiği umut, son derece görünürdü. Ancak, “bunca derin ve yaşamsal sorun sarmalının içerisinde, kreş kampanyasının

sırası mı?" sorusuna denk düşen, söylem ve bakışlarla da karşılaştık. Diğer yandan, emekçilerin taleplerinin karşılanmayacağına, aksine, mevcut hakların gasp edilmesine devam edileceğine ilişkin kanıksama hali, "genel seçime bağlanan umutlara" rağmen kendisini açıkça gösteriyordu.

"Hak temelli her türlü çıkış, zaman ve mekândan bağımsız olarak büyük kıymettedir."

Emek mücadelesi veren bizler açısından "kreş kampanyasının sırası mı?" sorusunun kastı, dönemin ağırlığından ötürü, anlaşılır, ancak kabul edilebilir bir gerçeklik değildir. Haklarımızın peşini bırakmama ve kreş kampanyasını tüm olumsuz koşullara rağmen sürdürme irademiz de bu anlayışla yakından ilgilidir. Hak temelli her türlü çıkış, zaman ve mekândan bağımsız olarak büyük

kıymettedir. Şartlar ne olursa olsun, egemenlerin hiçbir hakkı diğer bir hakkın gölgesinde bırakmasına, görünmez kılmasına, değersizleştirmesine, gasp etmesine izin vermemek yaşamsal önemdedir.

Esasen de, kreş hakkımız da dâhil, hak gasplarının tümü, uluslararası cinsiyetçi sermayenin yön verdiği neoliberal politikaların ülkemizdeki tezahürünün ürünleridir. Mevcut haklarımızı dahi gasp edecek kadar azgınlaşan neoliberal politika ve uygulamalar, milliyetçi, tekçi, dinci, muhafazakâr ideolojinin kendine yarattığı "olanaklarla" yaşamlarımıza boca edilmektedir. Emeğe, özellikle de kadın emeğine düşman politikalar, sermayenin bir bütün ihtiyacının sonuçlarından ayrı bir bağlamda ele alınamaz.

"Eğitim, sağlık başta olmak üzere, kamusal hak olan temel hizmetlerin özel sektöre devredilmesi, emekçilerin yoksullaşması pahasına, sermayeyi semirtme operasyonlarıdır."

Her işyerine bir kreş talebimiz, gerçekçi bir taleptir. Sorun, siyasal iktidarın yaptığı tercihlerdir. Bütçenin savaşa ayrılan payı yada örtülü ödeneğin çok az bir kısmı ile nitelikli ve ücretsiz kreş, her işyerinde açılabilir. Ancak, siyasal iktidar, kamusal bir hak olan kreş hizmetini, tümüyle özel sektöre devretmek niyetiyle hareket etmektedir. Maliye politikaları doğrultusunda, kreşlerin sosyal tesis kapsamına alınması ve kreşler için ödenek ayrılmasının yasaklanması ile 2017 itibarıyla özel kreşlere 5 yıllık vergi muafiyetinin getirilmesi, bu niyetin açık ifşasıdır. Diğer yandan da, yıllar itibarıyla kamu kurumlarındaki kreşler bir bir kapatılmıştır. Milli Eğitim Bakanlığının istatistiklerine göre, 2008'de 497 olan kamu kreşi sayısı, 2016'da 56'ya düşürülmüştür. Kreş sayısına ilişkin tüm soru-

larımız yanıtsız bırakıldığından, bugünkü durumu ise tespit edemiyoruz. Ağırlaşan ekonomik krizle birlikte, reel ücretlerimiz iyiden iyiye düşerken, eğitim, sağlık başta olmak üzere, kamusal hak olan temel hizmetlerin özel sektöre devredilmesi, emekçilerin yoksullaşması pahasına, sermayeyi semirtme operasyonlarıdır.

“Yoksul çocuklar, dini eğitime yönlendirilmektedir.”

Kamu kurumlarındaki kreşler kapatılırken, bir yandan da, MEB tarafından imzalanan protokollerle kreş çağındaki çocukların dini eğitim alması kolaylaştırılmaktadır. Diyanetin başlattığı dini eğitim projesi kapsamında, belediye ve dernek bünyelerindeki kreşlerde, 4-6 yaş grubundaki çocuklara yönelik kuran kursları verilmektedir. 2015-2016 döneminde bu kapsamdaki 692kreş/kurs sayısı, 2016-2017 döneminde 1.552'ye yükseltilmiştir. Bu kreşlerde eğitim alan çocukların sayısı yüz binlere dayanmış durumdadır. Açık olarak, yoksul çocuklar, dini eğitime yönlendirilmektedir. Bir yandan yoksulluk, bir yandan, denetimsiz bırakılan yüksek ücretli kreşlere güvensizlik, dinselikleştirme politikalarının erken çocukluk çağına indirgenmesinin zeminini oluşturmaktadır. Ve bu, kindar ve dindar nesil yetiştirme, tekleşme hevesi olan siyasal iktidarın bilinçli yarattığı bir zemindir. Soyutla somutu ayırt edemeyen çocuklara, bilimsel, pedagojik eğitim yerine, din eğitimi verilmesi, çocuklarda yaratacağı pedagojik sorunlar ve gelecekte yaratacağı özellikle toplumsal travmalar açısından kaygı vericidir.

“Uygulanan kreş politikasının, en çok kadın çalışanları zorda bıraktığı açıktır.”

Kamusal bakım yükümlülüğünden el çekiliyor olması, emeğin, sermaye çıkarlarına uygun biçimlendirilmesine dayanan, kuralsız, esnek, güvencesiz ve örgütsüz çalışmanın, öncelikle kadınlar üzerinden uygulanabilmesinin bir aracıdır aynı zamanda. Çocuk bakımında seçenek olarak sunulan, yarı zamanlı çalışma, tam da bunun için yalnızca kadınlara müjdelenmektedir. Uygulanan kreş politikasının, siyasal iktidarın kadına, kadın emeğine sorunlu yaklaşımından ve top-

lumda var olan cinsiyete dayalı rollerden, iş bölümünden dolayı, en çok kadın çalışanları zorda bıraktığı açıktır. Nitekim çocuklarını, özel kreşe gönderemeyen ebeveynlerden, öncelikle kadınlar çalışma yaşamından feragat etmek zorunda kalmaktadır. Bir şekilde çalışmaya devam ediyor olsa dahi, çocuk bakımında erkekten çok daha fazla sorumluluk yüklenmektedir. Ancak, yarı zamanlı çalışmanın, bir seçenek olarak sunulması, ne kadın ne de erkek çalışanlar açısından kabul edilemez. Yarı zamanlı çalışma, mali ve sosyal hakların, emeklilik süresi hesabının yarıya inmesi demektir. Ve de kalan yarım zaman açısından 6 yaş altı çocuk bakımının ne olacağı da ortada durmaktadır.

Sonuç olarak;

Tüm bu etkenlerin yanında ve her şeyden önce, okul öncesi eğitim her çocuğun yararlanması gereken temel bir insan hakkıdır. 0-6 yaş, fiziksel, ruhsal, zihinsel açıdan en hızlı olan ve en sağlıklı olması gereken büyüme ve gelişme dönemidir. Okul öncesi eğitime erişim tüm çocuklar için eşit olmalıdır. Devlet de, Anayasa'nın 41. Maddesi ile tüm çocukların korunma ve bakımdan yararlanma hakkını korumak zorunda olduğunu hüküm altına almıştır. Dolayısıyla, kamusal bakım sorumluluğunu yok eden hiçbir politikayı kabul etmemiz düşünülemez. Çocukların yaşadığı her yerde, her çocuğa uygun kreş ve bakım hizmetini kamusal bir hak olarak değerlendiren bir anlayışla, kreş hakkımızdan vazgeçmeyeceğiz.

Kreş talebimiz, derinleşen ekonomik krizin emekçileri daha da yoksullaştırdığı bugün, çok daha aciliyet ve önem kazanmıştır. Milyonların ihtiyacının, talebinin görünmez kılınmasına müsaade etmeyeceğiz. KESK olarak, şartlar ne olursa olsun, ebeveyn ve çocuk hakkı olarak her işyerinde kreş talebimizde ısrarcı olmaya devam edeceğiz. Tüm kamu emekçilerini de, bu yazı vesilesiyle, bir kez daha hep birlikte haklarımıza sahip çıkmaya çağırıyoruz. Taleplerimize, haklarımıza hep birlikte sahip çıkmak demek, mutlaka kazanmak demektir.

Haklıyız ve kazanacağız...

TÜRKİYE'DE MÜLTECİ KADINLAR

Cahide Sarı

Uluslararası Af Örgütü

Türkiye'de 3.5 milyondan fazla Suriyeli, 169 bin Afgan vatandaşı, 143 bin Irak vatandaşı, 35 bin İran vatandaşı, 4 bin 800 Somali vatandaşı ve 10 bin diğer ülkelerin vatandaşları olmak üzere toplam 3.9 milyon mülteci bulunmaktadır. Ancak bu kişiler yasal olarak mülteci statüsünde değildir. 11 Ekim 2018 tarihi itibarıyla Türkiye'de biyometrik verileriyle kayıt altına alınan geçici koruma kapsamındaki Suriyeli sayısı 3 milyon 585 bin 738 kişidir. Erkek sayısı 1 milyon 945 bin 951, kadın sayısı ise 1 milyon 639 bin 787'dir. Mülteci politikasındaki değişiklikler nedeniyle geçici barınma merkezleri (kamplar) kapatılmaktadır. 10 Ekim 2018 tarihi itibarıyla kamplarda kalan kişi sayısı 177 bin 376'dır.

Savaştan önce 22 milyon nüfusu olan Suriye'de nüfusun yarısı zorunlu göçe maruz kalmıştır. Yerinden edilen Suriyelilerin %75'ini kadın ve çocuklar oluşturmaktadır. Kadın mülteciler, bazen eşleri ve/veya çocuklarıyla bazen de yalnız olarak sığınma aramaktadırlar. Sığınmacı kadınlar daha hassas ve risklere daha açık oldukları için korunmaya, daha doğrusu barınma ve ekonomik sıkıntıları aşabilmek, geçimlerini sağlayabilmek için sistematik desteğe ihtiyaç duyarlar.

Tüm dünyada mültecilerin yaklaşık yarısını oluşturan kadınlar ve kız çocuklarının toplumsal cinsiyete dayalı şiddet biçimleriyle ve sorunlarla karşılaştıkları görülmektedir. BM Mülteciler

Yüksek Komiserliği'ne göre cinsel ve toplumsal cinsiyet temelli şiddet, cinsel şiddet (tecavüz, cinsel istismar, fuhuşa zorlama, cinsel taciz), fiziksel şiddet (taciz, kadın ticareti), duygusal ve psikolojik şiddet (aşağılama), zararlı geleneksel uygulamalar (erken evlilik, zorla evlendirme, namus cinayeti ve kız çocuklarını okula göndermeme) şeklinde sınıflandırılmıştır.

Mülteci kadınlar ve kız çocukları toplumsal cinsiyete dayalı şiddetin yanı sıra başta savaş ve beraberinde getirdiği süreçler olmak üzere kendi ülkelerinde hayatlarını sürdürülemez hale getiren ne-

YAŞ	ERKEK	KADIN	TOPLAM
TOPLAM	1.945.951	1.639.787	3.585.738
0-4	288.852	269.570	558.422
5-9	246.854	231.673	478.527
10-18	352.261	303.385	655.646
19-24	318.637	224.333	542.970
25-29	197.036	141.445	338.481
30-34	162.878	121.061	283.939
35-44	190.134	159.236	349.370
45-59	135.175	129.922	265.097
60-90+	54.124	58.162	112.286

denlerle ülkelerini terk etmek zorunda kalmışlardır. Sığındıkları ülkeye gelene kadarki süreçte ve sığındıkları ülkede de kadınlar halen şiddete maruz bırakılmaya devam ederler. Göç sırasında kadınların korkuları tecavüze uğramak, insan kaçakçılarının eline düşmek, çocuklarını ve eşlerini kaybetmek, istem dışı hamilelik ve cinsel yolla bulaşan hastalıklara yakalanmak olarak sıralanabilir. Birleşmiş Milletler verilerine göre her yıl iki milyon kadın ve kız çocuğunun ticareti yapılmaktadır. Avrupa'ya göç sırasında, insan kaçakçıları, yetkililer ya da diğer göçmenler tarafından tecavüze ya da cinsel şiddete uğramak hiç de alışılmadık bir durum değildir. Belirli göç rotaları üzerine çalışmalar, örneğin Libya rotası, bazı kadınların özellikle bu riskleri düşünerek, yola çıkmadan önce doğum kontrol yöntemlerine başvurduğunu ortaya koymaktadır. Eritre Göçmen Hakları İnisiyatifi Direktörü Meron Estinfanos'un aktardığına göre, Eritre'den yola çıkan mülteci kadınlar artık Avrupa'ya varmadan önce en az iki kez tecavüze uğrayabileceklerini öngörmektedirler.

Benzer biçimde, göç sonrasında Suriyeli kadınların evlilik yaşlarının 19-20'den 14-15'e kadar düştüğü görülmektedir. Bunun en önemli iki sebebi, güvensizlik ve kötü yaşam koşulları olarak gösterilmektedir. Bu anlamda küçük yaşta evlilik, Suriye özelinde bir gelenek ya da töre olmanın ötesinde, yaşanan zorluklara karşı bir "çözüm mekanizması" haline gelmiş durumdadır. Suriye'de yaşamak zorunda kalan aileler kızlarını komşu ülkelere evlenmeleri için göndermeye çalışmaktadır. Suriye'de savaştan önce

kadınların yaklaşık %60'ının bazı aile planlaması yöntemlerine başvurduğu bilinmektedir. Yeni yapılan bir çalışma ise Lübnan'da yaşayan Suriyeli evli kadınların sadece %37'sinin aile planlaması yöntemi kullandığını ortaya koymuştur. Mülteci kadınların iş yerlerinde cinsel saldırı ile yüz yüze gelme riskleri çok daha yüksektir. LGBTİ mülteciler de kendi topluluklarındaki homofobi, bifobi ve transfobi nedeniyle dışlanmakta ve dayanışma ilişkisine girememektedirler. Trans mülteci kadınların önemli bir kısmı istemli ya da istemsiz güvencesiz, şiddetle ve ölüm tehlikesiyle burun buruna ve her an tetikte seks işçiliği yapmaktadırlar.

Tüm dünyada mültecilerin yaklaşık yarısını oluşturan kadınlar ve kız çocuklarının toplumsal cinsiyete dayalı şiddet biçimleriyle ve sorunlarla karşılaştıkları görülmektedir.

Kayda değer ve iyi yönde çabalara rağmen, mülteci kadınlar halen pek çok yerel ya da ulusal kamusal hizmetlerden yararlanamamakta ve mevcut mekanizmalara erişimde sorun ve ayrımcılık yaşamaya devam etmektedirler. Mülteci kadın-

ların baroların adli yardım bürolarından, avukatlık hizmetinden etkin biçimde faydalanması için dil sorununun ve diğer kısıtlayıcı faktörlerin ortadan kaldırılması gerekmektedir. Bunların yanı sıra mülteci kadınların Türkiye'deki haklarına ilişkin bilgilendirici çalışmaların daha da yaygınlaştırılmasına ve asıl olarak da onların taleplerini sahiplenerek dillendirmeye ihtiyaç bulunmaktadır.

Açıkça deneyimlediğimiz üzere mültecilere çizilen sınırlar, sınırı geçmekle bitmemektedir, sınırın içine girildiğinde de vatandaş olan ve olmayan arasındaki ayrımlar devam etmektedir. Vatandaş olanların hakları ile vatandaşlık statüsü olmayanların hakları arasındaki fark, siyasal açıdan kesinlikle mücadele edilmesi gereken bir farktır. Tüm ayrımcı, eşitsizlikçi ve faşizan uygulamalar bu farktan türetilmektedir.

Sendikalar, tüm dünyada olduğu gibi Türkiye'de de yalnızca kayıtlı işgücünü örgütlenme hakkına sahiptirler. Oysa en çok herhangi bir statüden yoksun mülteciler uzun çalışma saatlerine zorlanmakta, en çok onlar ölüm ve yaralanma riski ile yüz yüze çalışmakta, en çok onların ücretleri ödenmemekte, en çok mülteci kadın işçiler her türden saldırıyla yüz yüze kalmaktadır. Dolayısıyla en çok onların sendikalara ve diğer yasal

örgütlenme olanaklarına ihtiyacı bulunmaktadır. Örgütlenme hakkına vatandaş olmak/olmamak üzerinden kısıtlamalar getirilebilmesi, ana akım insan hakları anlayışının sorgulanmaya muhtaç olduğunu bir kez daha ortaya koymaktadır.

Sınır üzerinde çalışan kontrol mekanizmalarının, genel güvencesizleştirme süreçlerinin önemli bir parçası olarak, bu süreçlere çok daha derinden eklemlendiğini, onları yönlendirdiğini onlarla birlikte çalıştığını belirtmeliyiz. Hayatlarımıza, ücretlerimize, haklarımıza çekilen tüm sınırların işlevi, iktidarın kontrol mekanizmalarının etkin bir biçimde işlemesini sağlamaktır. Dışlayıcılığın, ayrımcılığın ve örgütlenme hakkına getirilen sınırlamaların kendisini sorun olarak algılamadığımız sürece de yavaş yavaş o sınırların bizlerin üzerine kapanacağını, hareket alanımızı gidecek daha fazla daraltacağını farkında olmalıyız. Örgütlü olduğumuz her alanda bütün toplumsal hayatı radikal bir şekilde dönüştürmek için öncelikle kendi örgütlülük zeminimize çizilen sınırları sorun etmeye ihtiyacımız bulunuyor. Tüm insanlar eşittir ve bu eşitliğin başta örgütlenme özgürlüğü olmak üzere her alanda hayata geçirilmesi için öncelikle bizler mücadele etmeliyiz.

YOKSULLUĞA
GÜVENCESİZLİĞE
ŞİDDETE
KARŞI

KADINLAR MÜCADELEDE BULUŞUYOR

25 Kasım 2018

Kadına Yönelik Şiddete Karşı Uluslararası
Mücadele ve Dayanışma Günü

GÜNDEM

Em Bitenê Li Cem We di Ewlehiyê de Ne

Narîn Gezgor

Endama Meclîsa jinan a TUM-BEL SEN ê

"Em bitenê li cem we di ewlehiyê de ne." Wisa digotin jinên ku ji Kobaniyê hatibûn navçeya Rihayê Pirsûsê û min e wan di pêvajoya bûyera Kobanê de naskiribûn. Di wê pêvajoyê de gotina ku herî zêde bandor li ser min hîştibû ev gotin bû. Bi êrişên çeteyên DAÎŞê yên îlona 2014an ku li ser Kobanê dihate kirin, jinên ku ji Kobanê dihatin Pirsûsê û yekem car bû jinên ku pêşwaziya wan jinên Kobanê dikir, ez jî ji wan jinan yek bûm. Hevaltiya me jî bi vî awayî dest pê kiribû. Beriya vê li gel destpêkirina şerên navxweyî ya li Sûrî, me gelek serpêhatiyên jinên bênav ku ji wir hatibûn vir bihîstibûn.

Jinên Kobanê xwe bêtir bisiûd didîtin. Ji ber ku nehatibûn cihek xerîb, sînoren ku gundên wan û gundên xizmên wan ji hev hatibûn qetandin, hatibûn wir ba xizmên xwe yanê hatibûn warên bav û kalan. Cihê ku lêbûn li Pirsûsê, rastî xwedîderketinekê hatibûn, bitaybetî jî ev xwedîderketina ku pê re rûbirû bûbûn, xwedîderketina jinan bû. Wan serpêhatiyên jinên din yên ku beriya wan ji Sûriyê hatibûn jî bihîstibûn, lê belê li ser xetê (Pirsûsê) bi xwedîderketina me xwe di nava ewlehiyê de didîtin. Ewlehiyê de bûn dibêjim, ji ber ku bitaybetî ew jinên ku di konbajarên AFADê de dijiyan bûyerên ku hatibûn serên wan, e van jinan jî tirsandibûn.

Lê belê konbajarên ku ev jinên nû hatibûn li wir sekin bûbûn bi alîkariya şaredariya navçeya Pirsûsê hatibûn avakirin û ev konbajar ji bo rêxis-

tinên civakî yên sivil û ji bo lêkolîn û lêpîrsîna endamên KJA ango ji hemû jinên ku ji gelek bajarên welêt hatibûn ji bo hevkarîya wan hatibû vekirin. Jinên penaber ji bo cihekî wisa ku hevkarîyeke xurt lê hebû, digotin: "Em di Ewlehiyê de ne."

Biazadbûna Kobanê piraniya gelên me yên ku hatibûn Pirsûsê û herêmê vegeriyan cihên xwe. Yên venegeriyabûn jî hebûn. Ji penaberan hinek bi derfetên xwe şertên jiyanê avakiribûn, hinek ji wan jî konbajarên ku ji alî dewletê hatibûn avakirin li wir bicih bûbûn.

Herêma me bi van kesên ku êdî nikarin vegerin welatên xwe tije ne. Ji ber vê yekê pisgirêkên jinên ku çî di konbajaran de dijîn û çî jî di malan de dijîn hêj didomin. Li Kilîsê, li Entabê (Dilok)ê û herî dawî li Serêkaniyê (Ceylanpınar)ê ew tiştên hatin serê jinên penaber, careke din derxist holê ku zagonon berdewamî, meylên ku ji pergalê politikayên jinan ne dûr in, ka çawa bi çî awayî bi rewşeke qirêj didomin derdixin holê.

Di demek nêz de em dîsa ji bo jinên penaber ketibûn riyan. Vê carê ne li Pirsûsê li Serêkaniyê (Ceylanpınar)ê li konbajara Telhamûtê em weke jinên bêalî ku berê me bi wan re gelek tiştan parvekiribûn. Ji ber vê yekê jî em li ber deriyê konbajara Telhamût a Serêkaniyê (Ceylanpınar)ê bûn. Em piştî îddîayên çapameniyê ku jinên li wê derê ji bo zarokên xwe re şîr û mama bikirin bi darê zorê bi wan fihûş dihatin kirin. Em jî ji bo

van jinên mexdûr hatibûn konbajarê. Lê belê vê carê me nikaribû xwe bigihîjanda wan û li wan guhdarî bikirina.

Ji ber prosedurên zagonî û qaşo ji ber hincetan em dihatin astengkirin. Halbûkî cihek zelaî lê hebe! ewê ji bo çî ji lêkolînên jinan re û ji rêxistinên sivîl ên bêalî re bê girtin? Hemî gavên me bêencam man em paş de vegeriyan, lê belê ew konbajara ku ji bo me girtibû ji bo xebatkarên şaredariyê vekiribûn. Lewra di nûçeyên çapemeniyê de dihatê îddîakirin ku ji wan kesên ku fihûş dikirin du heb ji wan xebatkarên şaredariya Serêkaniyê (Ceylanpınar)ê bûn û hêj jî li ser karê xwe bûn.

Li jor jî min anîbû ziman ku ew meyildariya li ser jinên penaber ji polîtîkayên jinan ên pergala heyî ne dîr in.

Belê jê ne dîr in, ji ber ew kesên ku bi darê zorê bi wan jinan fihûşê bikar tînin, ev kesên wiha wêrekiya xwe diyarê ku ji zihniyeta desthilatdariyê digrin.

Di çapameniyên de tenê ewqas agahî hebûn, lê belê xwedê dizane gelek tiştên ku hêj nehatine parvekirin jî divê heb in. Elbet niha jinên ku di konbajaran de namînin jî henin û tiştên cuda cuda yên ku li ser wan diqewimin jî hene. Jinên ku rastî destdirêjiyê tên û ji bo mêran weke xelata serfiraziya şer tên dîtin tenê ne li Sûriyê mexdûr in. Ji aliyê mêrên Tirkîyê jî rastî destdirêjiyan tên û mexdûr dibin.

Gelo ev meyla zihniyeta qirêj tenê li ser jinan kar tê? Elbet na. Roja ku mirovên ji Sûriyê hatine li gelek bajarên Tirkîyê rastî êrişên nijadperestiyê û rastî muameleya yedînkirinê tên. Di van rojên dawî de ew bûyerên ku li Rihayê (Urfa) yê pêk hatibûn careke din ev rewş derxist holê.

Bitaybetî li Rihayê (Urfa) yê û bigiştî li welêt di vê pêvajoya dawî de ev sûcên nefretê destdirêjiyê, îstismarê û bi darê zorê fihûşên tên kirin ji polîtîkayên penaber

û ji rewşa jinan ne dîr in. Eger ev rewşên wiha neyên cezakirin ewê herdem bidomin.

Elbet tenê cezakirin jî ne çareserî ye. Bêguman divê ev konbajar(qamp)ên wisa ji xebatên li ser penabaran re, ji xebatên rêxistinên jinan ên netewî û navnetewî re û ji parêzgerên mafên mirovan re vekirî bin. Ev bûyerên ku vê dawiyê pêk hatine careke din derxist holê ku polîtîkayên penabaran çiqas xirab in. Di vî warî de ev têgihîştina ku girîngiyê nade mafên jinan û nade mafên mirovan û dêlva ku vî agirî vemirînin lê gurr dîkin û bi vî awayî rewşa penaberên Sûrî jî nayê sere-rastkirin û çareserkin.

Li dij vê zordestiyê li ser penabaran bitaybetî jî ya li ser jinên penaber, divê parêzgerên mafên mirovan vê pêvajoyê bişopînin û van jinan ew kesên ku ev êrişên li ser jinan tê kirin meşrû dibînin lazime radestî wan kesan nekin.

Herî dawî dixwazim vê destnîşan bikim ku em jin çawa ku di dema şerê Kobanê de, bi wan jinên ku hatibûn Rihayê (Urfa) yê de, di nava hevkarîyê de bûn, em çawa bi wan re li dijî DAÎŞê bibûn yekwîcûd û çawa ku me desthilatdariyê û zihniyeta serdest bihev re bînpê kirin, niha jî bi heman giyanî lazim e em di wê hêzê de bin û li dij êrişên ku li ser jinan û li ser zarokan tên kirin têbikoşin. Divê em ji bîr nekin ku bi vê têkoşîna hevpar û bi giyanek hevpar û hevkar encax em dikarin li dij van êrişan biser bikevin û wan rawestînin.

Di nav xweşiyê de bimînin..

ADALET ARAYIŞIMIZ

3. YILINDA

MEHTAP SAKİNCİ COŞGUN

10 Ekim Barış ve Dayanışma Derneği Başkanı

10.10.2015, 10.04'den sonra Ankara Garı önünde var olabilmekle başlayan bir 3 yılı anlatmak gerekiyor.

O gün orada cellatlığa soyunup kilometrelerce uzaktan gelip Tren Garı önünde kendini patlatan iki IŞİD militanının kızıla boyadığı bir alanda ACİ,

ÖFKE VE ÇARESİZLİK yaşayanlardan biri olmanın sorumluluğu ile yazıyorum.

Ankara Garı Katliamı; Türkiye tarihinin katliam ve ölüm hafızasına düşen 103 kayıt, 500'den fazla bedenen yaralanmış insan ve binlerce ruhen yaralı yürekten çok daha fazlasıdır.

Mevcut sistemin anti demokratik tutumuna, haksızlık ve hukuksuzlukla beslenen devlet politikalarına karşı o gün on binlerce insanı Ankara'ya getiren mücadele gücünü ve barış talebini yok etmek amaçlanmıştı.

Katliamın hemen sonrasında ülke çapında kitle-sel protestolar ve öfkenin pek çok şekilde dışa vurumunu yaşadık. Çünkü bu katliam sonrasında 3 gün YAS ilan edilmiş olsa dahi; olay yerinin deterjanla yıkanması, delillerin karartılmasına ve etkin bir ceza soruşturmasının yapılmasının im-kansız hale getirilmesi gibi pek çok etken daha en başın dan beri adaletin gelmeyeceği, gerçek bir adaletin ancak bunun peşine düşmekle sağ-lanacağını düşündürmüştü bize.

Nitekim, daha haftasında ölenlerin terörize edil-diği, adalet beklentisine kısıtlılık kararı alınan ceza dosyası kapsamında aileler ile yaralananla-rın adeta suçlu/şüpheli addedildiği süreçte; kat-liamın 90. gününde dernek tüzel kişiliği altında toplanmak gerektiğinin bilincine vardık.

Adında o günün tarihi ve "BARIŞ" geçen bir der-nek; yan yana durup acımızın paylaşarak sa-ğalması anlamına geliyordu. Unutmamaya ve unutturmamaya ant içen bizler için katliamın tanınması ve seslerimizi birleştirip yüksek sesle bağırmak demektir.

9 Mart 2016'dan beri 10 EKİM BARIŞ VE DAYA-NIŞMA DERNEĞİ çatısı altında tek tek sesle ko-nuşmuyor, yüksek bir sesle adalet istiyoruz. "10 EKİM'İ UNUTMA, UNUTTURMA!" diyoruz.

Bu süreçte takiben, katliamda hayatını kaybe-denlerin aileleri ve yaralılar tarafından katliamı müteakip ay Kasım 2015'ten itibaren katliamın kınanmasına ve yitirilen canların anılması kapsa-mındaki her ayın 10. Günü saat 10:04'de Ankara Garı önünde anma etkinliği başlatılmış olup ha-len katliamının teşhiri için bir protesto mahiye-tinde devam etmektedir.

10 Ekim Ankara Garı Katliamı, binlerce insanın yaşam hakkına yönelen her şeyin sustuğu ancak vicdanların asla susamayacağı bir kara gün olarak hepimizin aklında ve yüreğinde 103 saplı hançer olarak kalacak.

Katliamın 13. ayı olan 2016'dan 3 Ağustos 2018 tarihine kadar Ankara 4. Ağır Ceza Mahkeme-si'nce tutuklu 19 sanık yargılanmış, firari 16 sa-nık yönünden dosyanın ayrıca devam ettirilme-sine karar verilmiştir ancak, katliam öncesi canlı bomba saldırısına dair alınan ihbarları değerlen-dirmeyen, alanda yeterli güvenlik önlemi alma-yan, katliam sonrasında etkili ve hızlı sağlık hiz-meti sunmayan ve yaralıların üzerine biber gazı ile tazyikli su sıkkan kamu görevlileri hakkındaki suç duyuruları hakkında "işleme konulmama" kararı verilerek, kamusal sorumluluğu olanlar hakkında yargı süreci işletilmemiştir.

10 Ekim Ankara Garı Katliamı, binlerce insanın yaşam hakkına yönelen her şeyin sustuğu ancak vicdanların asla susamayacağı bir KARA GÜN olarak hepimizin aklında ve yüreğinde 103 saplı hançer olarak kalacak.

Katliamın 3. Yılında geride kalanlar olarak ger-çek adalet için metanet ve sabırla sürdürdüğü-müz bir mücadelenin; her şeye inat kazananı biz olacağız. Biliyoruz ki, bizim payımıza düşen 103 insanı kaybetmiş olmanın onanmayacak yürek acısı yanında onurlu bir mücadelenin de birer ne-ferleri olarak tarihsel ve vicdani sorumluluğumu-zu yerine getireceğiz.

SAHNE TOZU YUTAN KADINLAR

Hülya Eryetli

Kültür Sanat Sen Genel Başkanı

Yaşamaktan daha önemlisi; insanca yaşamak, onurlu yaşamak! Eldeki gücün, bir silaha dönüşmesi, tarih boyunca hep varlığını sürdürmüş, günümüzde de medeniyet şemsiyesi altında, modern kölelik, görünmez prangalara dönüşmüş.

Her dönemin kolay hedefi kadınlar, günümüzde bizim çalışma alanlarımızda, gün geçmiyor ki gündemimizde olmasın. Hak ihlalleri, aşağılama, şiddet, taciz, mobbing, kadınlara yönlendirildiğinde öyle kanıksanmış ki karşılaşılan çarpıcı bazı olaylarda kadınların ne ile karşı karşıya olduklarını bile fark etmediklerini anlıyoruz.

Bu şaşırtıcı ve çarpıcı bazı yaşanmışlıkları örnekleyerek sanırım daha iyi anlatabiliriz.

*** Saat 00:45'te otobüs yol kenarına yanaşmıştı. Valizimi muavine verip hemen yerime oturmuştum. Boğazım düğüm düğümdü. Daha fazla dayanamadım. Alnımı gecenin karanlığından yansıyan, ışık huzmelerinin oynadığı cama dayayıp, sessiz sessiz ağlamaya başladım. Kulağımda çınlayan üç buçuk yaşında ardımda bıraktığım çocuğumun "An-necimm gittmee, beni bırakmaa!" diye apartman merdivenlerinde yankılanan çığlıkları ve

nımla uğraşıyordum. Kısa bir süre önce aynı hastalıktan eşimi kaybetmiştim. Çocuklarım her şeyimdi. Babasızlığı hissettirmemeye çalışırken ben de bu illet hastalığa yakalanmıştım. Mutlaka güçlü olmalı, ayakta kalmalı, onlar için yaşamalıydım. Ama iş yerinde performans adı altında, sübjektif olmayan kriterlerle önümüze koydukları ve baskı unsuru olarak kullandıkları bir durum vardı. Liyakatsizliğini bu gibi yönergeleri abartarak uygulamakla kapatmaya çalışan bir şef vardı.

Konserin ilk bölümü spikerin de anlatımlarıyla bayağı uzamıştı. Titreyen dizlerimle, bitap düşmüş bedenimle çok zor dayanmıştım... Anlatsam anlar mıydı acaba yaşadıklarımı? Bilmiyordum. Karar verdim, söyleyecektim şefe." İkinci bölüme çıkamayabilirim." dedim. Sanki bir anda kıyamet kopmuştu. Diğer sanatçıların duyabileceği şekilde bas bas bağıırıyordu. "Kansersen kansersin! Bunu bana mazeret olarak kullanma! Gideceksin rapor alacaksın o zaman! Hastaysan emekli olup gideceksin!" Gözyaşlarına boğulmuşum sahne arkasında. Sanatçılardan bazıları beni teselli etmeye çalışıyorlardı (Şef sonradan beni teselli eden bu sanatçı kadınlara da sırf bu yüzden mobbing uygulamaya başladı). Hastalıkla mücadele bile, beni bu denli yıpratmamıştı. Sadece bu değildi ki, benim gibi kemoterapi gören bir diğer

“

Yaşamaktan daha önemlisi; insanca yaşamak, onurlu yaşamak! Eldeki gücün, bir silaha dönüşmesi, tarih boyunca hep varlığını sürdürmüş, günümüzde de medeniyet şemsiyesi altında, modern kölelik, görünmez prangalara dönüşmüş.

”

kadın sanatçı arkadaşım da meme kanseriydi. Çalıştığımız salon ses izolasyonu için sağlıksız, kanserojen madde içeren bir madde ile kaplanmıştı. Biz ne ilk ne de sonduk. Genç yaştaki birçok arkadaşımızı toprağa vermiştik aynı hastalıktan. Koro içerisinde şef hasta olduğumuz için bizi ve kendince beğenmediği 7 kadın sanatçıyı kendin-

ce tecrit etmiş, ayrı bir grup kurmuş, bu 7 kişilik kadın gruba eziyet etmeyi daha kolay hale getirmişti. Durup dururken sınav yapar gibi "Kalk! Şu şarkıyı oku!" diye direktifler veriyordu. "Rahatsızım", "boğazım hasta", "sesim kötü" diyen olursa, "zaten hasta olmadığınız halinizi de biliyoruz, sanki hasta olmasan okuyabileceksin!" gibi her gün alaycı, aşağılayıcı, onlarca hakaret ve bütün bunlardan büyük

bir zevk alıyordu. Bu sistemli mobbingi yaparken emekli olup gitmemiz gerektiğini de yüzümüze açık açık söylemekten hiç çekinmiyordu. Şef ve yanındaki taraf sanat kurulu üyeleri de her gün başka bir baskı yöntemi buluyorlardı. Yıllarca korist olarak görev yapan bizlere, okullarda, huzur evlerinde eğlence müziği yapmamız için elimize mikrofona tutuşturup bizi video kameraya alıp, aşağılayarak, adeta dalga geçiyorlardı.

Sonunda bağlı olduğumuz sendika aracılığıyla açılan soruşturmada 7 kişilik grup uygulamasına son verildi. Mobbingci şef ve tarafları görevlerinden uzaklaştırıldı.

*** Doktorum hamileliğimin ilk üç ayında çok dikkatli davranmam gerektiğini söylemişti. Yeni atanan şef, sanat çalışmaları öncesinde ses açmak için tüm itirazlara rağmen kültür-fizik hareketleri yapılmasını ön görüyordu. İşe girerken ona göre giyinip makyaj yapan kadınlar, spor yapmaya uygunluk taşımadıklarından, beli açılıyor, sırtı görünüyor, terliyor, makyajlı yüzlerini, yüz kaslarını gevşetmek için, elleriyle ovuşturmaları söyleniyor, tüm yüzler karışıp makyaj malzemeleri akıyor birbirine bulaşıyordu. Elbette itirazlar yükseliyor, her gün büyük tartışmalar yaşanıyor.

Elimi havaya kaldırmam, parmaklarımın ucunda yükselmem çok tehlikeliydi. Çalışmaya ara verilince şefin odasına gittim. Şef odasına hiçbir kadını yalnızken kabul etmiyordu. Mutlaka yanında kendi yandaşı olan birkaç

erkekten en az birisi bulunuyordu. Ben gittiğimde bu erkeklerden birkaçı da orada hazır bulunuyordu. Mazeretim olduğunu kültür-fizik hareketlerini yapamayacağımı söylesem de alaycı bir tavırla "neymiş mazeretin diye ısrarla sordu. O kadar erkeğin içinde söylemek istemiyordum ama o kadar zorladı ki hamile olduğumu söylemek zorunda kaldım. Yine o her şeyi bilen alaycı tavrıyla "hımmmm biliyorum şu kadar haftalık. (Baş parmağını işaret parmağının ucuna doğru getirerek) Hadi hadi! Şu kadarcık şeyden, bi şey olmaz!" dedi.

Bu çarpıcı örnekler, bu konuda daha çok yol almamız gerektiğini gösteriyor. Amirinin tacizine uğrayan kadın çalışan, "davanın selameti açısından" sürgün edilirken, tacizci amirin terfi ettirildiği örnekten, il kültür müdürünün müze ziyaretinde bacak bacak üstüne atarak oturduğu için sürgün edilen kadın çalışan üyemize, sanatçıların görevlendirilmesinde genç, güzel, alımlı, fiziği düzgün olanların seçilmesine, diğer sanatçıların sanatsal başarılarına bakılmaksızın, işe yaramaz muamelesi gösterilerek, görev verilmemesine kadar birçok örnek maalesef sürüp gitmekte.

Kültür Sanat Sen yönetimi, kadın hakları ve mücadelesi konusunda daima en üst düzeyde duyarlıdır. Mücadelemiz sürmektedir ve sürmeye devam edecektir.

RÖPORTAJ

FLORMAR İŞÇİLERİ: İŞ, EKMEK, HAK HER ŞEY GÜZEL OLACAK

Eylem BAHADIR

Eğitim Sen Gebze Şube Sekreteri

Ayla AKTÜRK

Eğitim Sen Gebze Kadın Sekreteri

Gebze Organize Sanayi Bölgesi'nde bulunan dünyanın önde gelen kozmetik firmalarından biri olan Flormar, anayasal haklarını kullanarak Petrol-İş sendikasına üye olan çoğunluğu kadın 132 işçiyi işten attı. İşçi direnişinin 151. gününde Eğitim Sen Gebze Şubesi olarak 12 Ekim 2018 günü işten çıkarılan işçi arkadaşlarla bir araya geldik. Yaşanılan süreçte neler oldu, başlarına neler geldi ve süreç nasıl devam ediyor bütün bunların cevabını almak için onlarla bir röportaj gerçekleştirdik.

Kısaca bize süreçten bahseder misiniz?

Burada işten çıkarılanların büyük bir çoğunluğu uzun zamandır Flormar fabrikasında ağır şartlar altında çalışıyordu. İki sene önce sendikalı olan arkadaşlarımızı sindirip geri adım attırmışlardı. Geçen yıl Petrol-İş'e gizli gizli üye olmaya başladık. İlk olarak imalat ve maskara bölümünde örgütlenmeye başlandı. Bu sefer kimsenin birbirinden haberi yoktu. En yakın arkadaşlarımız bile üye olduğumuzu bilmiyordu. Sendikalı üye sayısı 154'e ulaşınca Çalışma Bakanlığından yetkiyi aldık. Bundan sonra işten çıkarmalar başladı. Şu anda işten çıkarılan işçi sayısı 132'ye ulaştı. Bunların yüzde 80'i kadın işçi. İşten çıkarılmalara gerekçe olarak 18. ve 25/2. maddeyi gösterdiler. 18. madde fabrikanın yeniden yapılandırılması ve çalışanların azaltılması. Ama bizden sonra

taşeron olarak 150-200 kişi işe alındı. Fabrikada kalan sendikalı işçi arkadaşlarımız ağır baskı altında hala direnmeye devam ediyorlar. 151 gündür buradayız. İçerde çalışırken birbirimizle doğru düzgün sohbetimiz ve arkadaşlığımız yoktu. Burada birbirimizi anladık. Birbirine karşı önyargıları olan arkadaşlarımız vardı. Bu önyargıları çürüttük. Aile gibi olduk, kardeş gibiyiz. Birbirine selam vermeyen insanlar burada kardeş oldular. Etrafı beraber temizliyoruz, kahvaltı yapıyoruz, ekmeğimizi bölüşüyoruz.

Flormar'da bu sürece nasıl gelindi?

Burada çalışanların çoğu kadın ve ilkokul mezunu. Diğer fabrikalarda lise mezunu olma şartı arıyorlar. Buradan başka çalışacağımız bir yer yoktu, o yüzden yıllardır her zorluğa katlandık. Yaş ortalaması otuzun üzerinde, çoğunluğumuz evli ve ço-

cuklu olduğumuz için katlandık. Eşinde çalışsa yetmiyor. Hayat çok pahalı mecburen çalışıyoruz. Bıçak kemiğe dayandı bir şey yapmamız gerekiyordu. Çalışma şartlarımızın zorluğundan ve ücretlerin düşük olması nedeniyle haklarımızı aramak için sendikalı olduk. Daha öncede sendika deneyimimiz olmuştu ama fark edilince işten çıkarmalar olunca süreç durmuştu.

25/2.Madde nedir?

Yasadışı örgütlere destek vermek ve eylemlerde bulunmak, işyerindeki makineleri durdurmak, işyerini terk etmek, işyerine zarar vermek. Oysaki normalde bunları kapsamıyor yüz kızartıcı suçlar olan hırsızlık, taciz, tecavüz, hakaret gibi suçları kapsıyor. Bu bölgedeki hiçbir fabrika Flormar'da çalıştığımız için bize iş vermiyor. Biz işten çıkarıldıktan sonra fabrikada kalan arkadaşlarımızla toplan-

tı yapılıyor. Fabrika yetkilileri çalışan arkadaşlarımıza, bizim elimiz kolumuz o kadar uzun ki işten çıkarılanlar bir daha bu bölgede iş bulamayacaklar diyor. Açık açık fabrikada kalan çalışanları da tehdit ediyorlar. İçeridekiler ve dışarıdakiler arasında bir kutuplaşma yaratıyorlar. Bunu sağlamak için servis araçlarını fabrika dışında değil de fabrikanın içine alıyorlar. Fabrikanın çevresine dikenli tel ve brandalarla set kurarak işçilerin birbiriyle olan iletişimini engellemeye çalışıyorlar.

İşten çıkarılanların çoğu evli ve çocuklu insanlar, 25/2. maddeden işten çıkarıldığımız için iş arasak bile sakıncalı olduğumuzdan iş bulamıyoruz, işsizlik maaşı alamıyoruz. Flormar'dan tazminatlarımızı alamıyoruz. Kıt kanaat geçinmeye çalışıyoruz. Kış yaklaşıyor, hava şartları bizi zorlamaya başladı. Bazı arkadaşlarımızın aileleri eylemin ne zaman biteceğiyle ilgili sorular sorup baskı yapmaya başladılar. Biz sonuna kadar direnişimizi sürdürmek istiyoruz.

Kadınlar olarak ne tür zorluklar yaşadınız?

Fabrikanın ilk yıllarında haftanın altı günü sabah 08:00, akşam 20:00 olmak üzere 12 saat çalışıyorduk. Özellikle gece vardiyasında uzun çalışma saatleri ve yorgunluk yüzünden kazalar meydana gelmeye başladı. Çalışma saatlerini bu yüzden azaltmak durumunda kaldılar. Çalışma saatleri gündüz vardiyası 07:30-17:30, gece vardiyası 17:30-03:30 olarak değiştirildi. Vücudumuzda sü-

rekli ağrılar olmaya başladı. Fabrikanın bir doktoru yoktu. Kaza yaşandığında veya hastalandığımızda doktora gitmek istesek bizi götürecek bir araç yoktu. Servis saatlerini beklemek yada bir yakınımızı çağırmak zorunda kalıyorduk. Yaşadığımız ağrılar için şeflerimiz "psikolojik zamanla alışsınız geçer" diyordu. Üretim müdürlerinden biri arkadaşlarımızdan birine, "buradan ancak tabutla çıkarsınız" demişti.

Çalışırken en çok izin alma konusunda sıkıntı yaşıyorduk. Hastalandığımız zaman izin istediğimizde bugün olmaz yarın gel diye sürekli bizi arkalarından süründürüyorlardı. İzin almamamız için baskı yapıyorlardı. Nasıl olsa kadının sesi çıkmaz, kadın bir şey söyleyemez, bağırarak mı susar diye düşünüp bize sürekli mobbing yapıyorlardı. Erkek çalışanlara izinler konusunda daha inisiyatifli davranıyorlardı. Bir arkadaşımız doktora gitmek için izin istemiş ama alamamıştı. Saat 10:00 çayına çıkıldığında bir erkek çalışan elinde izin kağıdıyla geldi. Sorduğumuzda 3 günlük kafa izni aldığını söyledi. Kadın arkadaşımız hasta olduğu halde izin alamamıştı ama aynı gün bir erkek çalışan 3 günlük kafa izni alabilmişti.

İşe girmeden önce kadınlara fabrikada hamile çalışan istemediklerini söylüyorlardı. Evli olanlara çocuk yapmamaları, nişanlı olanlara da hemen düğün yapmamaları sözlü olarak ifade ediliyordu. Çocuk olduğu zaman işin aksayacağını söyleyip, yerinize çalışacak çok kişi

var deniyordu. Bir arkadaşımız hamile olduğunu uzun süre sakladı. Durumu fark edildiği zaman "sen nasıl hamile kalırsın" diye amirleri tarafından herkesin içinde azarlandı. Arkadaşımızın gururu o kadar kırıldı ki ben artık burada çalışmam diyerek istifa etti. Çalışmaya devam edenler ise hamileliklerinin sonuna kadar dayanmak zorunda kaldılar.

Peki çalışma şartları nasıldı? Neler yaşadınız?

Pudra bölümünde çalışanlar olarak yemek kaşıklarıyla tek tek ölçüm yapıyorduk. Her birini 18.5 gr yapabilmek için tekrar tekrar kaşıkla ölçüyorduk. Tartılan pudralar elle tek tek vurularak sindiriliyordu. Havaya uçuşan pudra tozlarını ciğerlerimize çekiyorduk. Kullandığımız maskeler çok yetersizdi ve işe yaramıyordu. Hastalanmayalım diye bize yemekte yoğurt yememizi söylüyorlardı. Tepeden tırnağa

pudra tozuna bulanırdık. Eve gittiğimiz zaman banyo yapardık, üzerimizden tozlar akardı. Tozları bedenlerimizden temizliyorduk ama ciğerlerimizden temizleyemiyorduk. Ağır çalışma şartları yüzünden birçok arkadaşımız işi bıraktı. Fabrikayı denetlemeye geldikleri zaman bize önceden haber veriliyordu, biz de bölümü kapatıp diğer bölümlere geçiyorduk. Sağlıksız bir ortam olduğu için denetleme sırasında böyle bir yöntem bulmuşlardı. Bu bölümdeliklerin çalışma şartları çok zordu. Çalışanlar içinde şefine karşı çıkanlar ve rapor alanlar pudra bölümüne gönderilirdi. Pudra bölümü sürgün yeri idi. Burunları sürtsün bir daha kimseye karşı baş kaldırmayınlar diye bu bölüme gönderilirdi. Fabrikadaki şartlar çok ağır. Her çalışan çalıştığı makineyi temizlemek zorunda ama temizlik ürünü çok kısıtlı. En basitinden temizlik bezi bile bulamıyorduk, bulduklarımızı bile ikiye,

dörde bölüp kullanıyorduk. Arkadaşlarımızdan bile temizlik bezlerini sakladığımız olurdu. Makineleri temizleyebilmek için alkol ve aseton bulma konusunda sıkıntı yaşıyorduk. Özellikle maskara bölümünde çalışanlar için temizlik çok zor oluyordu. Makineleri temizleyebilmek için birkaç maske ve eldiveni üst üste geçirip kullanmamıza rağmen eldivenlerimiz yırtılıyordu, aseton ve alkolü solumak zorunda kalıyorduk.

Direnişin birinci günü ile 151. günü arasında farklılık var mı?

151. günde yiz ama hala ilk günkü gibi heyecanla devam ediyoruz. Yılmadık, kazanacağımıza inanıyoruz. Mücadelemiz gün geçtikçe artıyor. Ailelerimiz ve eşlerimiz arkamızda olduğu için bu süreç bize zor gelmedi. Aslında birinci gün işten çıkarıldığımızda biz özgürleştik. İlk gün birbirimize sorduk biz nasıl

İşten çıkarılanların çoğu evli ve çocuklu insanlar, 25/2. maddeden işten çıkarıldığımız için iş arasak bile sakıncalı olduğumuzdan iş bulamıyoruz, işsizlik maaşı alamıyoruz. Flormar'dan tazminatlarımızı alamıyoruz. Kıt kanaat geçinmeye çalışıyoruz. Kış yaklaşıyor, hava şartları bizi zorlamaya başladı.

direneceğiz, nasıl dayanacağız diye. Sendikamız Petrol-İş ilk günden itibaren yanımızdaydı. İşten çıkarılan arkadaşlara maddi olarak destek oluyorlar, bize erzak yardımı yapıyorlar. Her gün buraya servislerle geliyoruz. Akşama kadar burada yız. Sabahları birlikte kahvaltı yapıyoruz, yemeklerimizi beraber yiyoruz. Sendikamız tüm olanaklarını bizim için sağlıyor. Başkanımız ve yöneticilerimiz her gün yanımızda bize destek olmaya devam ediyorlar. Günler geçtikçe baktık ki 132 kişiyiz ama yalnız değiliz.

Türkiye'nin her tarafından destekler gelmeye başladı. Her gün insanlar yanımıza gelmeye başladı. Dayanışma denen olayı biz fabrikadayken bilmiyorduk ama dışarıda dayanışmanın ne demek olduğunu öğrendik. Dayanışmayı yanımızda olan insanlar öğretti bize. Özellikle kadın örgütleri bize mesajlar göndermeye başladılar. Flormar ürünlerini kullanmıyoruz diye. Boykotta böyle başladı zaten. İşten çıkarılanların yüzde 80'ni kadın çalışan. Keşke tüm ülkedeki kadınlar yanımız-

da olsa ve Flormar ürünlerini boykot etse.

Flormar ve YvesRocher ürünlerinin boykot edilmesi konusunda ne düşünüyorsunuz?

Ürünlerin boykot edilmesi hoşumuza gidiyor. Firmanın zarar etmesi çok önemli ama yurt dışındaki boykotun arttırılmasının daha etkili olacağını düşünüyoruz.

Çalışma şartları açısından kadın-erkek çalışanlar arasında fark var mıydı?

Ekonomik olarak fark var, erkekler üretimde çalıştığı için maaşları kadınlardan fazla oluyordu. Biz de erkekler kadar çalışıyorduk ama daha düşük ücret alıyorduk. Çalıştığımız bölümde fazla üretim yaptığımız zaman ödülümüz prim yerine pasta oluyordu. Bir dilim pastayı yedikten sonra tekrar makine başına dönüyorduk. 15 dakikalık iki molamız vardı. Bu molalarda hem lavabo ihtiyacımızı giderip hem de çayımızı içiyorduk. Çalışanların yüzde

80'ni kadın. Kullanabileceğimiz 3 lavabo vardı. Sırayla ihtiyacımızı giderip çay içmemiz çok zor oluyordu. 15 dakika dolunca şeflerimiz bölümlerine geçmeleri için kadınları uyarıyordu. Erkekler rahatça sigaralarını, çaylarını içiyorlardı ama şefler onları uyarmıyordu.

Molada dinlendin mi? Hayır. Dinlenmek için yarım saatlik yemek molasını bekliyorduk. Lavaboya gitmemiz gerektiğinde eğer yerimize birini ayarlayabilirsek gidebiliyorduk. Ayarlayamazsak yemek yada mola saatini bekliyorduk. İş aksamasın, kimseden laf işitmeyelim diye dişimizi sıkıyorduk.

Sendikalar, kadın örgütlerinden, siyasi partilerden, derneklerden, sanatçılardan ve insanlardan destek aldınız mı? Kadınlardan ve kadın örgütlerinden neler bekliyorsunuz?

Bayramdan önce bir siyasi partinin kadın kolları çocuklarımız için bayramlıklar getirdi. İlk önce çok şaşırdık ve sevindik.

Biz her gün fabrika önünde direniyoruz. Kadın örgütleri dışarıda bize destek olmaya çalışıyorlar. Biz diyoruz ki mücadeleyi birleşerek büyütelim. Tam birleştirebildiğimizi düşünmüyoruz. Kadıköy’de bir eylem olmuştu imkansızlıklar yüzünden buradan ancak 7-8 kadın gidebildik. Yanımıza gelip destek olanların sayısı da sınırlı. Buradakilerin yüzde 80’ni kadın ve kadınlar direnişi ayakta tutuyor. Biz kadınlardan daha fazla destek bekliyoruz.

Daha önce böyle bir dayanışmaya şahit olmamıştık. Okullar açılmadan önce bir siyasi parti kampanya başlattı. Topladıkları kırtasiye malzemelerini çocuklarımıza getirdiler. Bu destek bize ilaç gibi geldi. Burada olduğumuz zamanlarda kitap

okuyabilmemiz için seyyar kütüphane oluşturdular. Haluk Levent direnişimize destek olmak bizi ziyarete geldi. Kurucusu olduğu AHBAP Derneği okula giden çocuklarımıza burs bağladı. Burada ciddi anlamda bir kadın dayanışması var ama yeterli mi? Bizce daha fazla olması gerekli. Biz her gün fabrika önünde direniyoruz. Kadın örgütleri dışarıda bize destek olmaya çalışıyorlar. Biz diyoruz ki mücadeleyi birleşerek büyütelim. Tam birleştirebildiğimizi düşünmüyoruz. Kadıköy’de bir eylem olmuştu imkansızlıklar yüzünden buradan ancak 7-8 kadın gidebildik. Yanımıza gelip destek olanların sayısı da sınırlı. Buradakilerin yüzde 80’ni kadın ve kadınlar direnişi ayakta tutuyor. Biz kadınlardan daha fazla destek bekliyoruz.

Mahkeme süreci nasıl ilerliyor?

Bugün 6-7 arkadaşımız 7. İş Mahkemesindeydi. Sendika avukatımızla oradaydık. Hakim duruşmayı 21 Kasım’a erteledi. Bütün şahitlerle birlikte o zaman dinleneceğiz. Eylül ayındaki duruşmada hakim fabrikadan güvenlik kamerası görüntülerini istemişti. Halen mahkemeye getirmediler. Arkadaşlarımız ilk gün çevik kuvvet tarafından üzerindeki iş önlükleriyle yaka paça dışarıya çıkarılmıştı. Fabrikaya zarar verdiğimizizi söylüyorlar. Oysaki ki biz çıkarken makinelerimizi kapatıp, ürünlerin üzerini örtüp öyle çıktık. Hiç bir şekilde zarar vermedik. Biz çıkarıldıktan sonra beyaz yakalıların ürünleri dağıtıp yere saçtığı, makinelere zarar verdiği

söyleniyor. Güvenlik kamerası kayıtları bu yüzden çok önemli. Bizim üzerimize atılan iftiralara ancak görüntülerle cevap verebiliriz.

Direnişi ayakta tutmak için neler yapıyorsunuz?

Gebze’de 23 Ekim 2018 Salı günü Flormar işçileri ile bir dayanışma gecemiz olacak. Gecede ürettiğimiz ürünleri satacağımız bir kermes yapılacaktır. Daha önce dayanışma için üzerinde direnişçi arkadaşların resmi olan buzdolabı süsleri yaptık. Araba kokuları, toka, kalem ve sabun yaptık. Şimdi kermesimiz için yünden uğur böcekli buzdolabı süsleri yapıyoruz. Satacağımız el işi ürünlerin eylemimizi sürdürmemize katkısı olacak.

Ve son olarak, sürecin sonunda sizce ne olacak, neler bekliyorsunuz, ne umuyorsunuz?

Bizler kazanacağımızı biliyoruz. Sendikalı olarak göğsümüzü gere gere işimize geri dönmek, fabrikaya girmek istiyoruz. Bu kadar mücadele verdik, beş aydır direniyoruz, bizim amacımız başından itibaren sendikalı olarak işimize dönmektir. Sendikalı oluşumuzdan beri bize destek vermeyenlere, bizi ezenlere göstermek istiyoruz. Direndik ve kazandık diye. Bu sefer söz hakkı çalışanlarda olacak. Hala yollarla içeri girip iş başı yapmak istiyoruz. İki saatlik yoldan gelen arkadaşlarımız bu emeklerinin karşılığını almak istiyorlar. Sonuna kadar mücadelemiz devam edecek.

KİTAP

SERBEST BÖLGEDE KADIN OLMAK BİR KADIN GREVİ

Yazar: Feryal Saygılıgil

Ayşe Noyan Koluman

Haber Sen Genel Kadın Sekreteri

Bir yandan ekonomik kriz, emek sömürsü, iş cinayetleri ve grev yasaklarının artarak devam ettiği, diğer taraftan da Flormar, Cargill ve 3. Havalimanı işçilerinin sendikalı olma ve onurlu çalışma koşulları için direnişte olduğu bu döneme denk gelen "Serbest Bölgede Kadın olmak-Bir Kadın Grevi" kitabı sosyolog akademisyen Feryal Saygılıgilin tez çalışmasından ortaya çıkardığı kıymetli bir çalışmadır. Altı bölümden oluşan kitapta, Osmanlı'dan Cumhuriyet'e kadın işçilerin durumu, uluslararası alanda da örnekleri bulunan serbest bölgelerin çalışma koşulları ve buna karşı kadınların oluşturduğu uluslararası örgütlenme modellerine yer verilmektedir. Ayrıca patriarkal ilişkilerden beslenen ve kendini yeniden üreten kapitalizmin yaratmaya çalıştığı

“

“İçeride beyaz kıyafet giydirip insanları numaralandırıyorlar, kıyafetler aynı olduğundan kimse kimseyi tanımıyor, ayırt edemiyor. Kimlik yok içeride, numaralar var.”

”

emek ve beden sömürsünü ve bunun tarihsel arka planını da geniş bir şekilde irdelemektedir.

2006 yılında Antalya Serbest Bölge’de bulunan diyaliz ürünleri üreten Novamed adlı fabrikada çalışan 85 işçi çalışma koşullarının düzeltilmesi, kişi hak ve özgürlüklerinin iş yerinde gözetilmesi için greve gitmişti. 85 işçinin 83’ünün kadın olması, grevin kadınların öncülüğünde devam etmesi ve kadın dayanışma örgütlerinin müdahil olmasıyla Novamed Grevi başarıya ulaşmış bir kadın grevi olarak tarihte yerini almıştır.

Antalya dışındaki diğer SERBEST bölgelerde çalışan kadınlarla da röportajlara yer verilen kitapta buralarda çalışan kadınların sorunlarının ve karşılaştıkları muamelenin ortak olduğuna da tanıklık ediyoruz. SERBEST bölgeler işgücünün ve özellikle kadın işgücünün temel olarak yok sayıldığı ve kadınların ucuz iş gücü olarak görüldüğü kapalı mekanlardır. Devlet desteği ve teşvikiyle birçok vergiden muaf olan, düşük maliyetle yabancı yatırımcı teşvik edilerek, ülkeye döviz girişini sağlamak için kurulan ve denetimi yapılmayan alanlardır. Yapılan röportajlarda kadınlar da bu alanları dış dünyadan uzak kendilerinin sadece makine ve numara olarak görüldüğü bir kamp olarak nitelendirirler.

Kitaptan bir alıntı: “İçeride beyaz kıyafet giydirip insanları numaralandırıyorlar, kıyafetler aynı olduğundan kimse kimseyi tanımıyor, ayırt edemiyor. Kimlik yok içeride, numaralar var.”

Kadınları sendikayla tanıştıran ve greve götüren sebepler nelerdi peki? Meslek hastalıklarının yoğun görülmesi, hastalanmanın “yasaklanması,” rapor hakkının olmaması, hamileliğin sıraya konması, dinlenme sürelerinin yetersiz olması, iş yükünün ve çalışma sürelerinin fazla olmasına rağmen aldıkları ücretin az olması gibi emek ve beden sömürsüne dayanan sebeplerle burada çalışan kadınlar sendikaya ulaşır ve üye olurlar. İşverenin tüm baskılarına karşı direnir, Petrol-İş sendikasının yetkiyi almasını sağlarlar. Bu aşamadan sonra işverene karşı yaptıkları girişimleri başarısız olan sendika ve işçiler grev kararı alırlar. Sendikalı kadınlarla yapılan kimi röportajlarda, sendikalarda toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin

Tüm olumsuzluklara rağmen grev, kadın dayanışma gruplarının ve sendikaların etkisiyle başarıyla sonuçlanır.

giderilmesinin önemini, patriarkal sömürünün 5000 yıllık erkek egemen gücün sendikalarda da kendini var ettiğini görüyoruz. Geleneksel sendika anlayışının terk edilerek kadınların kendi sorunlarını tartışıp dile getirdikleri esnek ve yatay yapılanmanın geçerli olduğu bir sendikal anlayışa ihtiyaç olduğunu da tespit ediyoruz. İşçilerin verdiği örnekten yola çıkarsak erkek sendika temsilcileriyle sağlıklı bir ilişki kuramadıklarını nitekim grev başarıya ulaştığında imzalanan toplu sözleşmede toplumsal cinsiyetle ilgili taleplere yer verilmediğini de görebiliyoruz.

Tüm olumsuzluklara rağmen grev, kadın dayanışma gruplarının ve sendikaların etkisiyle başarıyla sonuçlanır. Kadın örgütlerinin, sendikaların müdahil olması uluslararası örgütlerle temasa geçmesi, stantlar kurulup halk ayağının güçlendirilmesi ve kamuoyu desteğinin sağlanması grevi başarıya ulaştıran en güçlü sebeplerdir.

Novamed grevi greve katılanlar arasında bilinç ve farkındalık düzeyini artırmıştır, ancak kadınlar eve döndüğünde yine görünmez bir emek ilişkisinin içine girmiş, iş yerinde yeniden üreterek patriarkal kapitalizmin sömürsüne maruz kalmıştır. Evet başarıyla sonuçlanmış tarihi bir greve tanıklık ediyoruz. Mücadele sadece tek bir iş yerinde değil diğer alanlara da yayılabilseydi topyekun bir başarı sağlanmış olabilirdi belki de... Dayanışmayla ve topyekun bir mücadeleyle - “başka bir dünya mümkün ve bizim elimizde” diyerek kitaptan bir alıntıyla bitirelim sözlerimizi..

PORTRE

Mücadeleye Adanmış Bir Ömür: **DİLEK ÖLÜMSÜZDÜR!**

Hatayi Demir

Eğitim Sen Dersim Şube

**“Korkaklar ölmeden önce defalarca ölür.
Cesur insan ölümü bir kere tadar.”
Shakespeare**

Dileği sonsuzluğa uğurladık, inanılacak gibi değildi. Kabullenmesi zor. Her ölüm erken ölümdür. Söylenecek ifade edilecek her söz eksiktir. Bir şeyler söylemek de yazmak da zor. Zor olduğu kadar da sorumluluktur.

Bu sorumluluk, yoldaşlık ve dostluk bilinciyle Dilek ile paylaşımlarımdan dolayı bir şeyler yazmak, sizlere aktarmak istiyorum. Dilek hayatı boyunca hep mücadele etti. Toplumsal sorumluluk bilinciyle büyüdüğü coğrafya mücadeleyi vazgeçilmez kılıyordu. Bu bilinç ve farkındalık Dilek'i güçlü kılıyordu. Dilek, güçlü ve cesur bir kadındı. Sürecin acımasızlığı, baskı ve zulmün artması Dilek'e hiç geri adım attırmadı. Bu zor dönemde görev almaktan hiç kaçmadı. Toplumsal barışın demokratik temelde inşası, kadın ve sendikal mücadeleyi birbirinden kopuk görmedi.

Bu birikim ve bilinçle mücadelesini yürüttü. Zorbalığa ve zulme karşı insan hakları mücadelesini, kadın mücadelesini savunmak, ahlaki bir sorumluluk olarak görüyordu. Bu yüzden “Ben mücadele etmezsem tükenirim” diyordu. Erk zihniyetini çözmek, toplumsal mücadeleyi bu sorunu anlayarak yürütmek temel argümanıydı.

Dilek, "erkek egemen zihniyetini iyi çözmezsek, buna karşı nasıl mücadele yürütürüz, nasıl başarılı oluruz" derdi. Okumalarını, çalışmalarını, analizlerini bu pencereden görerek yürütüyordu.

Dilek ile 2002 yılında Eğitim Sen Genel Merkez'inde Kadın Eğitim Çalışmasında tanıştık. Batman'dan Kocaeli'ye sürgün edilmişti. Sürgün ona geri adım attırmadı. Çalışmaya Kocaeli'den katılıyordu. 2 yıl süren eğitim sürecine disiplinli bir şekilde katıldı. Eğitimin her evresini ciddiye alarak katıldı.

Eğitim notlarını düzenli tutuyor, soru soruyor, sorguluyordu. Bu eğitim sürecini başarılı bir şekilde tamamladı. Bu çalışma sonunda eğitimcilerimiz sendikada eğitimler vermeye başladı. Kırk kişi ile başlayan çalışma 5-10 arkadaşına kadar düştü. Dilek bu çalışmaları hep yürüttü. Aynı zamanda da sendikada yönetici olarak görev aldı. Şube yöneticiliğinden KESK Genel Merkez Yöneticiliği'ne kadar bir çok alanda görev aldı ve yürüttü.

Dilek'te her zaman öğrenme merakı vardı. Kitap okumayı çok severdi. Çoğu zaman sabaha kadar kitap okurdu. Eline aldığı kitabı bırakamıyordu. Dışarıdan Sosyoloji okudu. Okuduğu bölümün

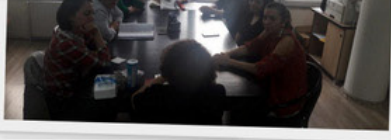
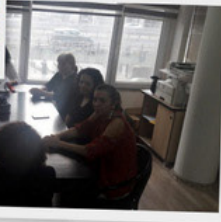
toplumsal uyarlamasını bazen bizimle paylaşıyordu.

Dilek Batman'da sendika yöneticiliği görevini yürütürken sürgün edildi. Sendikal mücadeleden kopmadı. Sürgünü boşa çıkardı. İhraç edildi. Çok zor bir süreçte DTK çalışmalarına katıldı, görev aldı. Bu duruşu ile korkutma, sindirme, yıldırma politikalarını boşa çıkardı. Genel Kurulda söz alıp, konuşurken toplumsal sorunları cesaretli bir şekilde ifade ediyor, çözümler üretip, paylaşıyordu.

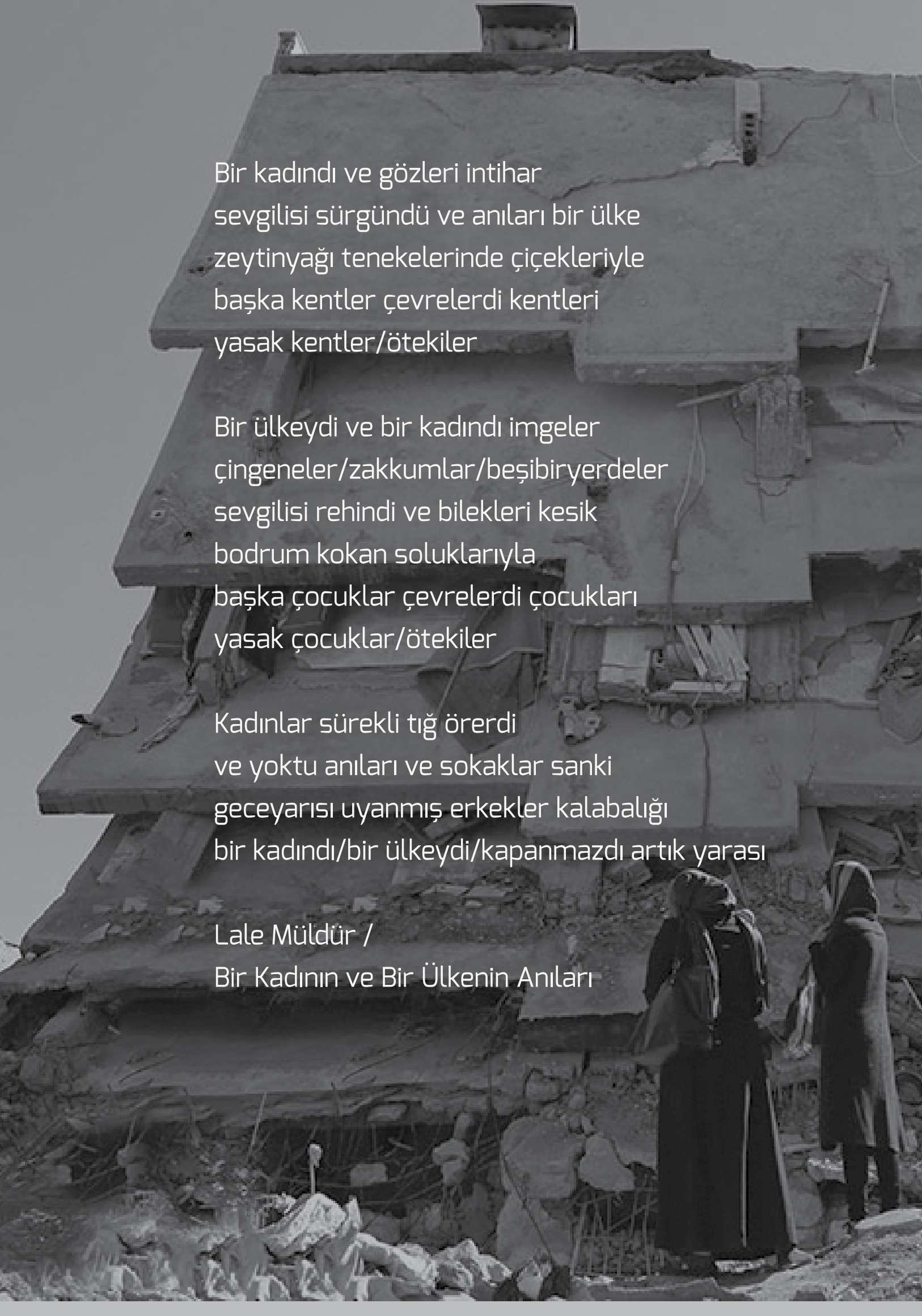
Sınıf öğretmeni idi Dilek. Öğrencileri ile olan diyalogu hep özeldi. Avuçlarının arasına aldığı her minik el, onun avuçlarında huzur bulurdu. Sohbeti, anlayışı ve gözlerine yansıyan merhameti ve sevgisiyle öğrencileriyle özel bir bağ kuruyordu. Çocukların, bu dünyada onun için özel bir yeri vardı hep. Yeğenlerini anlatmak onun için büyük bir zevkti. Her sohbetin arasında mutlaka bahsederdi onlardan ve anlatırken gözleriyle gülerdi, mutlu olurdu.

Kadın özgürlük mücadelesinde ve sendikal mücadelede Dilek'in emeği büyüktür. Dilek, mücadele tarihine iz bırakarak, öncü rolünü yürüterek aramızdan ayrıldı. Gür sesi, cesaretli duruşu, güzel kahkahaları bize hep moral verdi, vermeye devam edecek...

Bir kadındı ve gözleri intihar
sevgilisi sürgündü ve anıları bir ülke
zeytinyağı tenekelerinde çiçekleriyle
başka kentler çevrelerdi kentleri
yasak kentler/ötekiler

Bir ülkeydi ve bir kadındı imgeler
çingeneler/zakkumlar/beşibiryerdelere
sevgilisi rehindi ve bilekleri kesik
bodrum kokan soluklarıyla
başka çocuklar çevrelerdi çocukları
yasak çocuklar/ötekiler

Kadınlar sürekli tığ örerdiler
ve yoktu anıları ve sokaklar sanki
geceyarısı uyanmış erkekler kalabalığı
bir kadındı/bir ülkeydi/kapanmazdı artık yarası

Lale Müldür /
Bir Kadının ve Bir Ülkenin Anıları